

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

**Rhodes, Georges de
Lugduni, 1661**

Qvæstio III. De actu interno fidei Diuinæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](#)

pra Papam, quando videlicet dubitas est Pontifex tempore Schismatis, tunc enim Concilij est declarare verum Pontificem, non dixit autem Concilium, neque dicere potuit, quod Pontifex ille qui certò admisus est, iudicari possit, vel subiecti Concilio. Imò notant Doctores quod nullius erat authoritatis istud Concilium, tunc quando decretum illud conditum est: coactum enim non erat nisi auctoritate Ioannis XXIII. & ij. soli compen- bant illud qui adhærebant Ioanni: Martinus verò V. ea solum confirmauit huius Concilij decreta in quibus damnati sunt errores Wicelli & Ioannis Hus: Vnde dicit se approbare illa quæ acta in eo erant conciliariter; quia scilicet existimat illud Concilium non fuisse legitimum ante sessionem 14. Concilium Basileense auctoritatem habuit initio, quando à Martino Pontifice conuocatum est. Deinde verò merum fuit conciliabulum, ex paucissimis compo- situm Praelatis, qui rebelles erant Pontifici, cum alij omnes alicuius notæ sponte recessissent: quæ verò aduersus Pontificem erant in eo de cœta, statim reprobata & damnata sunt in Concilio Florentino, posteaque in Lateranensi, & ab omnibus fidelibus spernuntur ut vana: Nicolaus verò V. ea solum approbat Basileensis de cœta quæ spectant ad censuras & beneficia.

§. VI.

Quomodo haec auctoritas conferatur Pontifici, & quomodo in eo illa perseueret.

Hoc erat ultimum punctum ex tribus quæ dicere proposueram de Pontifice, sed illud à Docto-ribus citatis fusissimè traditum paucis luctu hinc attingere.

Ecclesia designat personam Pontificis.

Primo igitur certum est, quod pertinet ad Ecclesiæ designationem personæ illius, quæ præesse debet Ecclesiæ ut caput, ei enim sic designata iurisdictio- nem & dignitatem solus Deus confert, eo prorsus modo quo princeps secularis designat Episcopum cui solus Pontifex confert dignitatem & potestatem.

Modus verò eligendi hanc personam soli, ut patet, commissus Ecclesiæ, varius fuit varijs temporibus, dicitur Petrus Clementem sibi designasse suc- cessorē: Inde fieri coepit electio à Clero Romano, & ab Episcopis ibi tunc praesentibus, expectato tamen interdum populi consensu, & aliquando ipsorum etiam Imperatorum, à quibus interdum ius illud eligendi usurpatum est tyrannice aliquoties au- tem legitur tale aliquod priuilegium à Pontifice datum esse quibusdam principibus optimè meritis de Ecclesia, quod de Carolo Magno & de Pipino le- gitur propter eximia in Pontifices beneficia. De- nominum à temporibus Gregorij V II. deuoluta est ea facultas ad Cardinales, in quibus etiam manet. Apostolica verò sedis est modum illum, & circum- stantias præscribere: sed non videtur tamen quod possit ordinari Pontifex successorem sibi designare, qui non eligitur nisi eo mortuo, vel legitimè de- posito.

Secundò certum est, quod depônere Pontificem nullus planè valet extra casum hæresis notoria, vel amentia perpetua. Si sit notiorius hæreticus Ecclesiæ non illum deponit: sed tantum post latam ab Ecclesia sententiam quæ declaratur hæreticus, solus illum deponit Deus, quæ sententia Ecclesiæ cum non sit nisi purè declaratoria indignitatis non requiri ut Ecclesia iurisdictiōnem habeat in ipsum Pa- pam. Hæc porro declaratio per se loquendo ad Car-

dinales non spectat, sed ad solum Concilium genera- le: reliqua dabunt authores citati.

Reliquum etiam erat ut dicarem quomodo Scri- ptura, traditio, Concilia, & communis doctorum sententia sint Fidei regulæ, quas Pontifex consulere debet in ijs definiendis, quæ habent controversiam: verum hæc alterius videtur esse instituti, & suppo- sitis ijs quæ dixi, vix video posse superesse difficulta- tem. Videndi de illis sunt Doctores qui hæreticorum impugnant errores ex professo.

Reliquæ
Fidei regu-
lae.

QVÆSTIO III.

De Actu Interno Fidei diuina.

S. Thom. Quæst. 2.

Ab obiecto vtroque transeo ad actum, quo cir- ca obiectum illud exercemur, firmiter & abs- que villa formidine assentiendo rei à Deo reuelata, propter auctoritatem primæ veritatis reuelantis. De hoc autem assensu intellectus nostri obfrequentis Deo reuelanti, & captiuantis se ipsum ad credenda quæ non videt quatuor sunt necessaria, primò vtrum actus ille sit discursus: secundò vtrum sit superna- turalis, tertio vtrum sit certus, quartò vtrum sit ne- cessarius & meritorius.

SECTIO I.

Vtrum actus Fidei sit discursus.

Certum est primò, discursum appellari progres- sum illum mentis, in quo ex uno noto colligi- mus aliquid ignotum, aliquando enim veritatē vnam cognoscimus per iudicium simplex vel etiam per solam simplicem apprehensionem, aliquando au- tem deuenimus in eius cognitionem, ex prævia rei alicuius alterius cognitione, qui est quidam mentis cursus, & verus discursus, ad quem necessaria est quedam actuum pluralitas, vel realis si discursus, sit formalis, vel virtuale solū sit virtua- lis, tunc autem dicitur discursus formalis quo- ties per plures actus distinctos realiter, vnum in- fertur ex alio, ut si dixeris quod Deus reuelat est verum, Deus dixit se esse trinum, ergo Deus est verè trinus. Discursus virtualis est in quo per actum vnum omnino simplicem, vnum colligimus ex alio, ut si dicas verè trinus est Deus, quia prima ve- ritas hoc dixit: in hoc enim actu reuelatio primæ veritatis, est id ex quo affirmatur Trinitas persona- rum, tanquam obiectum materiale in recto, & direc- tè cognitum, aliud enim est cognoscere vnum ex alio per discursum virtualem, aliud cognoscere vnum in alio per simplicem intuitum, id enim quod co- gnoscitur ex alio, est obiectum materiale primarium quia directè & in recto cognoscitur, quod autem co- gnoscitur in alio est obiectum duntaxat indirectum & secundarium, ut quando creature videntur forma- liter in Verbo.

Cerrum est secundò, quod hæc verbi gratia pro- positi Christus immortalem habet animam deduci Duplex
genus p̄m̄
infallibilitas primæ veritatis re- uelantis, altera sit eius reuelatio, quod prima veri- tas reuelat est verum, prima veritas reuelat animam esse immortalem, ergo verum est. Secundò ita vi- præmissæ non sint ipsa reuelatio, sed duæ propo- ficienes reuelatæ, omnis homo animam habet immor- tales,

talem, Christus est homo, ergo Christus animam habet immortalem. Qui propriè vocatur discursus Theologicus, neque potest esse actus Fidei secundum dūm se totum, quia non fundatur immediate in ipsa reuelatione, sed in bonitate illationis.

Quoties itaque agitur de discursu Fidei duplex controuersia esse potest propter duplex illud genus præmissatum. Primo enim circa prius illud præmissum genus queritur utrum actus Fidei possit esse ille integer discursus, in quo præmissæ sunt infallibilites primæ veritatis, & reuelatio. Secundò, circa posterioris præmissarum genus, utrum saltem conclusio discursus Theologici possit esse actus Fidei proprius, ex quo multa deinde corollaria sequuntur de Concilio, Pontifice, Canonizatione Sanctorum, &c.

§. I.

Vtrum possit actus Fidei esse integer discursus formalis.

Non dubitatur, quin actus Fidei semper discursus sit saltem virtualis, rem enim reuelatam affirmat esse veram, quia Deus illam dixit, difficultas igitur est utrum actus vera Fidei possit aliquando componi ex triplici actu distincto, quorum primus dicat vera esse quæ Deus dixit, secundus dixisse quod sit Trinus, tertius verum esse quod Deus sit Trinus. An vero nullus esse possit actus vera Fidei, quo intellectus non attingat indiuisibiliter simplici actu, & rem reuelatam, & infallibilitatem Dei reuelantis, & reuelationem eius.

Duo requiruntur ut fides sit discursiva. Ratio autem dubitandi primò est, quia duo tantum requiruntur ut fides sit discursiva, primò ut reuelatio & veritas reuelata cognoscantur per actus distinctos, deinde ut cognitio rei reuelata causetur per cognitionem reuelationis, sed hoc utrumque reperi si potest in actu Fidei, ergo actus Fidei esse potest discursus. Minor probatur, quia tunc una cognitio distinguitur ab alia quando causat aliam, sed cognitio reuelationis causat cognitionem rei reuelata, quod probo, reuelatio non potest causare assensum rei reuelata nisi prout cognita, sed si reuelatio prout cognita causat assensum rei reuelata, cognitio reuelationis causat illum assensum, ergo cognitio reuelationis causat cognitionem rei reuelata.

Reuelatio incarnationis & Incarnationis possunt cognosci per actus distinctos. Secundò, quoties unum cognoscitur propter aliud cognosci potest per actum distinctum, sed Incarnationis verbi gratia cognoscitur propter reuelationem, ergo reuelatio & Incarnationis possunt cognosci per actus distinctos. Maior probatur, quoties duo ita se habent ut unum non sit aliud, & habeat veritatem sufficientem ut possit cognosci sine alio, potest intellectus seorsim in illud tendere, sed authoritas divina habet entitatem distinctam & veritatem sufficientem ut possit cognosci, quin cognoscatur Incarnationis, ergo potest intellectus uno actu cognoscere incarnationem, & altero reuelationem incarnationis, sed si veritates cognoscantur seorsim, poterit intellectus ex notitia reuelationis venire in cognitionem incarnationis, & illam veritatem ex altera inferre per bonam consequentiam, ergo potest intellectus per bonam consequentiam inferre illam veritatem ex alia quomodo enim tria illa non possum cognoscere seorsim, quod Deus dicit est verum, Deus dicit incarnationem, ergo incarnationis est vera; possum enim cognoscere Deum esse primam veritatem, quin cognoscam incarnationem ab eo dici, & possum cognoscere quod Deus dicat incarnationem.

nationem, quin cognoscam eum esse primam veritatem.

Confirmarique potest ex actibus voluntatis, nam electio mediorum, & intentio finis, licet aliquando vnu sint actus indiuisibiliter tendens in finem & media, aliquando tamen etiam sunt plures actus, ergo similiter cognitio reuelationis, & cognitio articuli reuelati esse possunt plures actus.

Tertio, tota ratio cur negetur fidem esse discursum, est quia sola reuelatio est id quod mouet ad assensum, consequens illud est absurdum, quia præter reuelationem debet etiam cognosci connexio reuelationis cum Incarnatione reuelata, & illatio vnu ex alia per discursum saltem virtualem, ergo fides esse potest formaliter discursua, si enim Dei reuelatio me mouet ut connexa cum incarnatione; ergo discursus etiam formalis potest me mouere saltem partialiter ad assensum Fidei, imo argumenta omnia que probant discursum formalem non esse in Fidei, probant non esse discursum virtualem.

Dico primo, actum Fidei diuinæ quamvis multos supponat discursus, non esse tamen vnu in se discursuum formaliter, sed esse actum unum indubabilem, quo tendit intellectus in reuelationem & rem reuelatam, ita docent cum S. Thoma *quest. 1. art. 1. Caietanus, Capreolus, Canus, Suarez diffutat. s. sec. 6. Valentia quest. 1. p. 2. Granadus, Coninck, & alij communis contra Vasquem 1. p. diffut. 5. Beganum cap. 8. q. 3. De Lugo diff. 7. Hurtadum diff. 39. Ripalda tom. 1. disp. 55.*

Ratio autem est primò, quia si actus Fidei esset discursus non esset assensus propter puram Dei reuelationem, neque ultimum in illam resoluere, consequens est absurdum ut semper probavi, ergo actus Fidei nunquam esse potest discursus. Maior probatur, tunc assensus non ultimum resolutur in reuelationem omnino solam quando præterea resolutur in bonitatem illationis & consequentia, sed si actus Fidei discursus est, resolutur ultimum in bonitatem illationis, & consequentia; notum enim est quod conclusio syllogismi continens particulam, ergo significat conclusionem recte sequi ex præmissis, & hanc bonitatem consequentia, proximum esse motuum quo assentimur veritati consequentia, ergo si fides est discursiva dicendum est quod assentitur veritati reuelata quæ includitur in iudicio consequentia; neque satisfaciunt omnia quæ respondere conatur de Lugo *sec. 3.* & satis videntur esse reiecta cum dixi de formalis motu Fidei.

Secundò, si fides niteretur discursu & ultimum resolueretur in bonitatem illationis, & consequentia sequeretur fidem resoluti ultimum in aliquid pure naturale, & naturaliter cognoscibile, sicut prorsus esse naturalem, probatur sequela, quia bonitas consequentia naturaliter à nobis cognoscitur, Logica enim quæ tradit & probat rectitudinem huius iudicij esset supernaturalis. Deinde sequeretur fidelem non esse qui afficeret falsas esse regulas de discursu, sed afficeret tamen omnes articulos reuelatos quia Deus dixit, si enim negaret conclusionem recte non sequi ex præmissis recte ordinatis habere non posset actum Fidei. Deinde nemo esset Catholicus qui non penetrat veritatem aut certitudinem consequentia, sicut videmus quod semper à Rusticis, admissis præmissis negatur consequentia. Denique sequeretur actum Fidei non esse in se ipso liberum, & meritum sed tantum quoad ea quæ illum præcedunt, imo actus Fidei non immediate procederet à pia voluntate credendi.

Tertio, alia etiam absurdum sequentur. Primum est, Tertia ratio.

est, quia si Fides esset aliquando discursiva, sequeretur actus Fidei non omnes eiusdem esse species, aliqui enim niterentur pura reuelatione ut cum credo Deum esse veracem, alij niterentur discursu, ut cum credo Deum esse incarnatum. Secundum est, quia sequeretur non omnes actus Fidei aequaliter esse certos, nam Fides quam præmissis assentient ut certior esset, quam Fides quam conclusioni assentiremur, & sic Fides non esset certa super omnia. Tertium est, quia veritas Dei & reuelatio non crederentur per eundem habitum quo creditur res reuelata, nunquam enim principia pertinent ad eundem habitum, ad quem pertinet conclusio.

Denique à priori ratio est, quia nulla potentia potest attingere aliquod obiectum materiale, quin eodem actu attingatur obiectum formale sicut ut quo, verbi gratia eodem actu amatur proximus, propter Deum amatum, eadem adoratio terminatur ad imaginem, & ad prototypum. Et quamvis possint duplice actu attingi finis & medium quando vtrunque attingitur ut obiectum materiale, sive ut quod, tamen est impossibile ut medium ametur quin eodem actu finis ametur ut quo. Imò in discursu formalis Iudicium consequentis & Iudicium consequentiae non sunt duo actus, sed unus tantum. Similiter quamvis reuelatio & res reuelata possint attingi per plures actus, tamen est impossibile ut res reuelata creditur quin eodem actu creditur reuelatio sicut, ut quo.

Cognitio reuelationis non caufat cognitionem rei reuelatae.

Ad primam Respondeo negando absolute quod cognitio reuelationis caufat cognitionem rei reuelatae, quamvis reuelatio prout eodem illo actu cognita caufat cognitionem rei reuelatae, nam haec duo valde differunt ut patet. In omni enim actu intellectus, obiectum formale mouet ut cognitum, & tamen cognitio obiecti formalis non caufat cognitionem obiecti materialis cum vtrumque obiectum eodem actu cognoscatur. In omni actu voluntatis obiectum formale non mouet ad amorem nisi amatum, & tamen falsum est quod amor obiecti formalis caufat amorem obiecti materialis: Similiter ergo reuelatio non caufat assensum rei reuelatae nisi cognita prius ratione, illo eodem actu quo cognoscitur per illam res reuelata, sed ita tamen ut cognitio reuelationis nullo modo influat in cognitionem rei reuelatae.

Infantia Instabis saltem cognitio reuelationis conditio est necessaria ut caufetur cognitio rei reuelatae, ergo distinguitur à cognitione rei reuelatae, nihil enim esse potest conditio ad seipsum.

Respondeo distinguendo antecedens est, conditio requisita prius natura, nego: est conditio requisita prius ratione, concedo. Est quidem necesse ut prius ratione in eodem actu cognoscatur reuelatio, quam res reuelata, vnde distinguitur ratione à cognitione rei reuelatae.

Ad secundam Respondeo distinguendo maiorem, quoties vnum cognoscitur propter aliud cognoscere potest per actus distinctos, si vtrumque cognoscatur ut quod, & ut terminus materialis ipsius actus, concedo, si alterum cognoscatur tantum ut quo, & ut terminus formalis actus, nego. Nam obiectum materiale ac formale terminant necessariò eundem actum. Ad probationem eadē distinctionē responderi debet, quando enim duo habent distinctas veritates possunt terminare actus diuersos, si ambo sint obiecta materialia, non possunt terminare si alterum sit obiectum formale. Semper ergo fateor reuelationem posse cognosci per actum, quo non cognoscatur res reuelata, sed nego posse credi rem reuelata-

Tom. I.

tam, quin eodem actu creditur reuelatio sicut ut quo & motuum credendi. Similiter facio quod per actus distinctos possum cognoscere tres propositiones huius syllogismi, quod Deus dixit est verum, Deus dixit &c. Sed nego illos esse actus Fidei, cum nullus eorum trium actuum nitatur pura reuelatione. Quod additur de actibus voluntatis quibus attinguntur finis & media, iam solutum est. Nam intentio, & electio sunt semper unicus actus, quoties finis amatitur ut quod, possunt esse duo actus si finis, & media amentur ut quod. Imò implicat dari electionem quæ non amer finem ut quod.

Ad tertiam Respondeo posse Fidem diuinam sola nisi reuelatione, quamvis discursum virtualem includat, in quo inuenitur etiam suo modo illatio vnius ex alio, & cognitio connexionis quam habet obiectum cognitionis cum principijs obiectuis, numquam enim assentior propter puram reuelationem ut sic, sed propter reuelationem ut connexam cum reuelata. Sed hoc non vrget, quia nego hinc sequi quod non assentiar propter puram reuelationem, quia reuelatio non est connexa cum reuelata per aliquid à se distinctum, sed se ipsa prorsus immediate connectitur. Si autem per plures actus cognoscetur reuelatio & res reuelata tunc non sola reuelatio, sed eius cognitio & bonitas illationis, effet causa cognoscendi rem reuelatam, & illi assentiendi. Quod negare aduersari non possunt.

Discursus virtualis vera Fidei non obstat.

§. II.

Vtrum conclusio aliqua discursus Theologici posse esse actus vera Fidei.

Discursus Theologicus triplici modo fieri potest. Primò enim duas habet præmissas de Fide, omnis homo animam habet immortalem, Christus est homo, ergo Christus animam habet immortalem. Secundò priorem habet præmissam vniuersalem de Fide, alteram autem notam naturaliter vel physicè vel moraliter, verbi gratia omnis peccans priuat gratia Dei, ego scio me nunc peccare, ergo ego nunc priuor gratia Dei, vbi posterior præmissa est evidens physicè, in isto autem discursu non est evidens nisi moraliter, omnis legitimè electus est verus Pontifex, iste est legitimè electus, ergo est verus Pontifex. Tertiò priorem præmissam vniuersalem habet evidenter naturaliter posteriorem certam ex Fide, omnis homo est rationalis, Christus est homo, ergo Christus est rationalis. De omnibus istis discursibus

Tripli modo fit discursus Theologicus.

Ratio dubitandi est primò, quia illud non potest Fide diuina credi cui non potest intellectus assentiri propter puram reuelationem, sed conclusioni Theologica assentiri nequit intellectus propter puram reuelationem, ergo conclusio Theologica non potest Fide diuina credi. Probatur minor, illud quod intellectus cognoscere non potest ut est tale in particulari, nisi addito discrusu, non potest cognosci propter puram reuelationem, sed quando aliquid non est reuelatum nisi confusè in præmissis de Fide non potest cognosci nisi addito discrusu, ergo intellectus non potest illi assentiri propter solam reuelationem. Confirmatur quia ille habitus per quem assentimur præmissis demonstrationis, differt ab habitu per quem assentimur conclusioni demonstratae, aliqui habitus principiorum non differet ab habitu scientiae, sed per habitum Fidei assentimur præmissis reuelatis, ergo per habitum Fidei non assentimur conclusioni. Imò cum conclusio ista Thologica

Prima ratio dubitandi de duabus præmissis reuelatis.

Confirmatio.

gica sit, si est assensus Fidei sequitur Fidem & Theologiam esse unum habitum.

Secunda
ratio du-
bitandi si
vna præ-
missa sit
naturaliter
evidens.

Secundo, quando vna præmissa vniuersalis est reuelata & altera non est certa nisi naturaliter, conclusio esse non potest certa ex Fide, si eius obiectum non est reuelatum prout est tale in particulari, sed eius obiectum non est reuelatum prout est tale in particulari, ergo illa conclusio non est de Fide ut est de tali obiectio in particulari. Probatur minor, tunc obiectum non est reuelatum à Deo prout est tale in particulari, quando voces per quas Deus reuelauit non sunt impositæ nisi ad significandum obiectum illud confusè & in communi, sed voces quibus Deus reuelat omnem hominem esse ritè baptizatum non sunt impositæ ad significandum quod hic puer in particulari sit in gratia, ergo illud obiectum ut est tale in particulari non est reuelatum.

Tertia
ratio du-
bitandi de
præmissa
moraliter
evidente.

Tertio, quando secunda præmissa non est evidens nisi moraliter, certè conclusio non est de Fide, alioqui credere possem de Fide quod sum in gratia, quia omnis ritè contritus, est in gratia, sum autem certus moraliter quod sum contritus, alioqui non possem sine peccato accedere ad altare. Deinde certus essem de Fide quod haec hostia Christum continet, quia moraliter sum certus, quod est consecrata alioqui non possum illam adorare absolute.

Quarta
ratio du-
bitandi de
vniuersali
non reue-
lata.

Quartò, quando prior præmissa est naturalis conclusio non est Fide, nam illa propositio non est de Fide quam qui negaret non esset hereticus, sed qui negaret verbi gratia omnem hominem esse animal rationale, fateretur autem Christum esse hominem eti non esset animal ratione, ille non esset hereticus, ergo illa conclusio non est de fide. Imò negatum alijs est reuelationem virtualem sufficere ad Fidem diuinam, sed obiectum conclusionis huius Theologice non est reuelatum nisi virtualiter in præmissis. Cur enim magis est de Fide verbi gratia Christum esse rationalem quam Christum esse risibilem?

Conclusio.

Dico secundò, conclusionem Theologicam nunquam esse de Fide prout deducta est ex præmissis, sed esse tamen de Fide prout explicata, quoties vel duas præmissas sunt de Fide, vel prior præmissa vniuersalis est de fide, altera vero evidens physicè, vel prior præmissa est evidens physicè continentque definitionem subiecti: si vero prima præmissa sit certa ex Fide, posterior autem evidens moraliter, conclusio aliquando est de Fide non tamen semper.

Conclusio
discursus
Theolo-
gici de-
ducta, &
ex ita.

Priman partem de conclusione prout est deducta tenent omnes qui negant Fidem esse posse discursiuam, obseruat autem rectè Albertinus tomo 1. Collatio 3, ex primo principio Philosoph. quæst. 3. Theologica dubit. i. conclusionem discursus Theologici considerari posse, primò ut est deducta ex præmissis Theologicis, secundò prout est explicata per præmissas Theologicas. Tunc sumitur ut deducta quando ratio illi assentiendi est quia, illa sequitur ex talibus præmissis, non autem propter illum aliud motiuum. Conclusio prout explicata, illa est quæ non nititur discursu tanquam motiuo assentiendi, sed illum totum presupponit ut conditionem sine qua conclusio non esset evidenter creditibilis, aliud enim est quod discursus sit ratio assentiendi, aliud quod sit motiuum creditibilitatis.

Conclusio
ut deducta
non est de
Fide.

Ratio ergo cur conclusio Theologica ut deducta non sit actus Fidei, est quia ille non est actus Fidei cuius motiuum formale non est sola Dei dicentis authoritas, alioqui non crederemus soli Deo tunc quando credimus, & actus Fidei certus non esset super omnia.

Secundam partem de conclusione prout explicata video à nemine negari vniuersum eam sumendo, & ratio est quia si miracula & alia motiva creditibilitatis possunt esse conditions quibus ita sufficienter declaretur aliquam veritatem euidenter esse creditibilem, certè veritas euidens consequentia infallibilis, quæ reperitur in discursu Theologico potest esse conditio sufficiens ad me obligandum, multò enim maior est euidentia in bona illatione quam in alijs pluribus motiuis, ergo illa esse potest sufficiens motiuum creditibilitatis modò euidenter explicit obiectum conclusionis esse in se ipso reuelatum. Discursus autem Theologicus hoc facit in casibus quos enumerabam.

Primò enim quando præmissa vtraque est de Fide conclusio explicatur esse reuelata formaliter in se ipsa, si obiectum præmissarum reuelatarum, & obiectum conclusionis cognoscantur esse vnum & idem realiter, sed in discursu vbi duas præmissas reuelatae sunt obiectum conclusionis cognoscitur esse idem cum obiecto præmissarum reuelatarum, nam hoc habet omnis discursus quod demonstrat obiectum præmissarum, & obiectum conclusionis esse vnum & idem, atque ita negari non posse conclusionem concessis præmissis, ergo tunc quando duas præmissas sunt de Fide conclusio explicatur esse reuelata formaliter.

Secundò, quando prior præmissa vniuersalis est de Fide, altera vero evidens physicè conclusio explicatur ut reuelata formaliter in se ipsa, si demonstratur quod obiectum illius conclusionis continetur sub propositione vniuersali tanquam vera illius pars, sed per istum discursum demonstratur quod obiectum illius conclusionis est pars propositionis vniuersalis reuelatae, ergo illa conclusio explicatur ut formaliter reuelata, probatur minor, per illum discursum demonstratur quod conclusio obiectum est pars propositionis vniuersali reuelatae, si supposita veritate minoris propositionis euidentis, implicat ut obiectum conclusionis non sit pars propositionis vniuersalis, sed implicat ut non sit pars: verbi gratia supposito quod euidens mihi nunc est quod peccem, implicat ut Deus dicens, omnis qui peccat amittit gratiam, non sit de me loquutus qui nunc pecco, qui enim dicit omnem hominem dicit etiam Petrum, Paulum, &c. Qui dicit omnem peccantem dicit etiam me & alium qui peccamus. Neque dicas Deus hoc non dicit nisi confusè, ergo non potest credi nisi confusè. Contra enim argumentor, quando Deus dicit omnis peccans amittit gratiam, non cognoscit confusè tantum omnem peccantem, sed distinctè cognoscit hunc & hunc peccantem, ergo distinctè loquitur etiam de me qui pecco, illud non erat mihi notum nisi confusè ante cognitionem euidentem huius propositionis, ego nunc pecco, sed post euidentiam huius propositionis, est mihi necessariò euidens, quod Deus loquens de omni peccante, de me loquutus est.

Tertio, quando prima præmissa vniuersalis est euidens naturaliter & continet definitionem subiecti, ut si dicam omnis homo est rationalis &c. veritas etiam conclusionis demonstratur esse reuelata formaliter in se ipsa, si demonstratur per talem discursum quod illa conclusio formaliter idem significat, quod significat minor propositio reuelata: sed in tali discursu demonstratur quod talis conclusio formaliter idem significat quod significat minor reuelata, definitio enim & definitum formaliter idem significant, sed in discursu cuius prima propositio continet

Vt expli-
cata est de
Fide.

Quando
duas pre-
missas sunt
reuelatae.

Quando
præmissa
vniuersalis
est de
Fide.

Si prior
præmissa
sit defini-
tio subiec-
ti con-
clusionis.

continet definitionem subiecti, prædicatum conclusionis est definitio subiecti minoris reuelatae, ergo in tali discursu demonstratur quod conclusio formaliter idem significat quod propositio reuelata: ergo demonstratur quod propositio ipsa est reuelata.

Evidentia
præmissa
particula-
ris non se-
per sufficit.

Certitudo
physica &
moralis.

Conclusio
non est
semper de
Fide.

Aliquando
sequitur
conclusio
Fidei.

Ratio dis-
criminis.

Probatur.

Quartò, tamen de illo discursu cuius secunda præmissa moraliter tantum est evidens multò maior esse potest controvressia, quia difficultè afferri potest ratio cur conclusio illata sit aliquando de Fide, non autem semper, cur enim evidentia moralis aliquando sufficiens est motiuum credibilitatis, aliquando non est sufficiens quod priusquam declarem.

Obseruo, propositionem aliquam tunc dici physicè certam quando implicat contradictionem ut sit falsa, talis ista est, homo est rationalis; tūc autem dici certam moraliter, quando physicè quidem & secundūm suam naturā spectata esse posset falsa, sed excludit tamen omnem prudentem formidinem oppositi verbi gratia illi qui non vidit Romanum certum tamen & evidens est esse Romanum, essetque stultus si dubitaret: fateor tamen non omnia quæ certa sunt moraliter esse tam certa quām certum est Romanum esse illis qui non viderunt: nam verbi gratia moraliter certum est hostiam hanc esse consecratam, hunc infantem esse baptizatum, de hoc enim prudenter non debeo dubitare, sed non est tam certum, quām certum est Romanum esse, de quo stultus esset qui dubitaret.

Itaque certum est quod interdū præmissa moraliter solum evidens non sufficit ad conclusionem de Fide, verb. gr. non est Fide quod Christus sit in hostia, licet moraliter certum sit illam esse consecratam, non est mihi certum de Fide, quod sim in gratia, licet moraliter certus sim quod conteror; similiter non est de Fide sacerdotem hunc esse verè sacerdotem, &c. igitur ex duabus præmissis quarum una sit de Fide, & altera evidens moraliter, conclusio non sequitur semper certa de Fide. Aliquando autem sequitur conclusio Fidei ex præmissa vna moraliter tantum certa, ut cōstabilē ex sequētibus, est enim de Fide quod Conc. Tridentinum, legitimū, est Concilium, quamvis non sit certum nisi moraliter quod illud legitime congregatum fuerit, idem dicam de Pontifice, de Sanctis canonizatis, & approbatis religionibus. Et ratio à priori esse potest, quia ut articulus Fidei proponatur sufficier, sufficit moralis evidentia motiorum, sed quoties prima propositio vniuersalis est reuelata, & altera certa est moraliter, propositio ista, moraliter certa, explicat certò moraliter quod conclusio continetur sub vniuersali reuelata, implicat enim ut hæc propositio moraliter sit certa, quin sit certum moraliter conclusionem contineri sub vniuersali reuelata: tota ergo difficultas est in assignanda ratione cur interdū sufficiat moralis evidentia, non autem semper. Omitto autem multa hic refutare quæ inuenio dicta esse à Theologis de ratione huius discriminis & mihi videntur difficillima facilius autem.

Dico tertio, certitudinem moralem præmissæ vniuersalim moraliter explicare sufficienter conclusionē particularem tanquam contentam sub vniuersali de Fide quoties illa conclusio est de aliqua materia pertinente ad totam Ecclesiam, quam cognoscere necessarium sit ad salutem vel vtile, ad Christianam pietatem, in alijs nunquā certitudo moralis potest sufficer.

Ratio est, quia tria sunt in quibus pro certo Spiritus sanctus non potest permittere ut Ecclesia tota erret. Primò in iis quæ ad Fidem pertinent, nihil enim potest definire quod falsum sit. Secundò in

Tom. I.

præceptis mortum, nihil enim præcipere potest contraria in salutē. Tertiò in iis quæ tanquam vtilia saluti omnibus fidelibus proponit, est enim à prouidentia Spiritus sancti prorsus alienum qui promisit perpetuam assistentiam Ecclesiae, ut permittat illam in eo errare, quod omnibus vniuersum suadet, imò & præcipit tanquam vtile ad aeternam salutem. Itaque moralis certitudo tunc tantum sufficit ad propositionem sufficientem in rebus Fidei, quando illa talis est ut pertineat ad Dei prouidentiam non permettere, ut subfit illi falsum: in iis autem quæ non spectant ad totam Ecclesiam certitudo moralis nunquam tanta est ut non possit illi subesse aliquando falsum, vnde illa non sufficit ad fidem infallibilem?

Ad primam igitur Respondeo quod conclusio Theologica ut deducere non assentimur propter solam reuelationem: illi autem ut explicatæ tantum per discursum tanquam per motiuum credibilitatis, & propositionis sufficientis, assentimur propter solam reuelationem, quæ distinctione video alia omnia solui quæ ponuntur in argumento.

Ad secundam Respondeo quod conclusio Theologica concipi potest primò respectu Dei reuelantis, secundò respectu eorum quibus Deus reuelat. Deus ex parte sui quando propositionem reuelat vniuersalem, semper reuelat omnes particulares sub illa contentas, quia cognitionis eius distincta est, sed non nobis reuelat ita distincte, ut distincte à nobis percipi possit. Post discursum vero Theologicum reuelatio illa quæ semper respectu Dei fuit distincta, incipit esse distincta respectu nostri: sicut si mihi aliquis narrat virtutes Petri amici sui, quem ego non cognoscam, ille distincte loquitur ex parte sui, ex parte autem mei loquitur confusè, sed si postea tamen cognoscam Petrum, incipit prima illa loquutio esse mihi distincta, quæ non erat prius nisi confusa: similiter quando Deus dicit omne Concilium legitimè celebratum, est Concilium infallibile, ex parte sui loquitur distincte de Concilio tridentino sed illa reuelatio ex parte mei non est distincta, nisi post discursum Theologicum, qui explicat conclusionem illam ut partē propositionis vniuersalis reuelata. Itaque voces quibus Deus reuelat omne Concilium legitimè coactum esse infallibile simul sumptæ cum discursu illo Theologico significant distincte Concilium tridentinum esse infallibile.

Ad tertiam satis respondisse video in tertia conclusione.

Ad quartam distinguo illud, ista propositio non est de Fide, quæ qui negaret non esset hæreticus, quæ qui negaret facta sufficienti propositio, & ea penetrata non esset hæreticus concedo, quæ qui negaret ex eo quod non intelligenter sufficientem propositio, nego: potest enim fieri ut aliquis non sit hæreticus, quamvis neget articulum reuelatum ex eo quod non capiat motiuam credibilitatis, quæ obligant illum ad credendum, si ergo aliquis concederet Christum esse hominem, negaret autem illum esse rationabilem, quia negaret omnem hominem esse rationabilem, ille non esset hæreticus, quia non penetraret evidentiam credibilitatis.

Deinde dico magnum esse discrimen inter rem non reuelatam nisi virtualiter, & rem reuelatam formaliter: confusè prout continetur sub vniuersali reuelata quia scilicet nihil credi potest nisi sit in se ipso reuelatum, res autem reuelata solidū virtualiter est reuelata non in se ipsa sed in causa, res vero con-

EEEc 2 fusè

Deus ex
parte sui
nunquam
loquitur
confusè.

Solutio
tertiæ.

Solutio
quartæ.

fasē reuelata semper reuelata est in se ipso, ideōque indiget solum explicatione discursus Theologici, per quam ex confusa reuelata, sit reuelata distincte, respectu nostri. Magis ergo est de Fide Christum esse rationalem, quam Christum esse risibilem, quia Christum esse rationalem est reuelatum in se ipso, Christum esse risibilem est reuelatum in alio.

S. III.

Corollaria de Concilio, de Pontifice, de canonizatione Sanctorum, & alijs huiusmodi.

EX hac doctrina quam haec tenus tradidi non erit difficile soltere quatuor potissimum quæsita difficultima, quomodo sit de Fide hoc Concilium v.gr. Tridentinum esse legitimum Concilium: hunc Pontificem legitimum esse Pontificem, hunc sanctum canonizatum esse verè sanctum, hanc religionem approbatam esse laudabilem.

Ratio prima dubitandi.

Ratio enim dubitandi est primò, quia illud non est de Fide, quod nec in Scripturis nec in traditione vlla reuelatum est, sed nullibi reuelatum est quod Concilium Tridentinum sit Catholicum Concilium, quod Alexander sit legitimus Pontifex, quod Sanctus Franciscus sit reverè sanctus, nullibi enim hæc habentur, ergo illa non sunt de Fide. Minor probatur quia si esset reuelatum quod Tridentinum sit verum Concilium, esset etiam reuelatum quod nihil omnisiū est eorum, quæ ad legitimum Concilium conuocandum & celebrandum necessaria sunt, hoc enim est esse legitimum Concilium: sed hoc non est reuelatum alioqui discursus ille Theologicus non constaret ex una præmissa de Fide, & altera naturali, sed ex duabus præmissis de Fide, sicque falsum esset conclusionem Theologicam esse de Fide nisi præmissa utraque sit de Fide quod falsum est, cum enim dico omnis ritè baptizatus est in gratia, hic puer est à me nunc ritè baptizatus, ergo est in gratia, certè minor non est reuelata.

Secunda.

Secundò, de Pontifice idem fieri potest argumentum, si enim est de Fide quod Alexander VII. est legitimus Pontifex, certè hoc alicubi est reuelatum, imò reuelatum est, quod electores obseruarunt omnia quæ per canones præscripta sunt, est reuelatum quod ille legitimè baptizatus est, quod est verè Christianus, non enim esset caput Ecclesia, si non esset in Ecclesia, est autem absurdum dicere quod hæc omnia reuelata sunt, quia non est magis certus eius baptismus, quam baptismus reliquorum hominum.

Tertia.

Terziò, magis etiam videntur argumenta hæc urgere pro canonizatione sanctorum, quia nullibi legitur vel in Scriptura, vel traditione reuelatum quod S. Franciscus sit sanctus & in celo beatus, & qui hoc negaret, hæreticus non esset, si autem esset de Fide, quod sanctus Franciscus est beatus, hæresis esset hoc negare. Deinde Pontifex in sanctis canonizandis vtitur varijs hominum testimonij qui falli possunt & fallere, ergo illius iudicium non potest esse infallibile, alioqui esset de Fide quod testimonia quibus usus est fuerunt infallibilia, & hoc esset alicubi reuelatum. Denique tota Ecclesia non magis proponeat sanctum hunc adorandum, quam hanc hostiam adorandum, sed non est de Fide quod hac hostia legitimè consecrata sit, ergo nec est de Fide quod hic Sanctus beatus sit.

Conclusio.

Dico quartò, esse omnino de Fide quod hoc Concilium verbi gratia Tridentinum, sit verum & legi-

tum Concilium: quod ille Pontifex quem agnoscit tota Ecclesia sit verus & legitimus Pontifex, & successor Petri: quod verè beatus sit hic sanctus canonizatus: quod hæc religio approbata sit laudabilis & sancta.

Ratio vniuersim illa est quam superius indicavi, quia tunc conclusio Theologica est de Fide quando uestigia deducitur ex vniuersali reuelata, & altera naturali cuius certitudo moralis est de rebus ad totam Ecclesiam pertinentibus, tunc enim (vt dixi) Spiritus Sancti prouidentia pati non potest vt Ecclesia tota erret in ijs quæ ad salutem sunt vel necessaria, vel utilia. Illa quatuor quæ proposui sunt huiusmodi.

Primo enim de Conciliis, certissima Doctorum omnium sententia est quod est de Fide quod Concilia generalia vera sunt & legitima Concilia, nimis ea à quibus nullus excluditur Episcopus, quæ contuocata sunt à Pontifice, & sub unione illius procedunt, atque ab eo saltem tacite approbata sunt. Sic enim grauissimis verbis pronunciant sepe Patres, Augustinus libro quarto, contra Donatitas capite septimo. *Nec quisquam dicat quod accepimus ab Apostoli, hoc sequimur, quanto robustius nunc dicimus, quod consuetudo Ecclesia semper tenuit, quod plenarium Concilium confirmauit hoc sequimur: Gregorius libro primo Registrī epistola vigesima quarta, docet quatuor primis Conciliis eandem deberi fidem & venerationem, quæ debetur quatuor Euangelijs, ita vt tam sit de Fide illa esse vera Concilia quæcum est de Fide ista esse vera Euangelia, quod sanctur etiam à Iustiniano imperatore in Nouella 113. capite quadragesimo primo. Et aperta ratio est, quia si non esset de Fide, quod Concilium hoc est legitimum, non erit de Fide quod illud sit infallibile, ergo non erit de Fide quod ea quæ ab ipso definiuntur infallibiliter sint vera, dubitari ergo de illis poterit, quod Catholicus nemo dixerit, Ecclesia enim tota errare posset proponendo illius dogmata tanquam Fide certa, cum tamen illa tam possint esse falsa, quam esse potest falsum Concilium. Et hæc ratio videtur certò concludere quod intendimus.*

Secundò, de Pontifice miror dubitari posse à nonnullis Theologis, & negari esse de Fide quod Alexander VII. legitimus sit Pontifex, cum eadem omnino videatur esse ratio Pontificis legitimis & legitimis Conciliis: vnde hoc vtrumque æqualiter esse de Fide merito docent Suares disputatione 10. sectione 5: Valentia quest. 1. p. 7. De Lugo disputat. sect. 13. num. 325. Hurtadis disputat. 37. Coninck, Albertinus, & plures alij quos citant, contra Turecrematam, Caietanum, Bannem, Canum, Vegam, Cordubam, Castro qui volunt id non esse de Fide sed sancte immoritudo.

Ratio enim allata pro Conciliis vt dixi, eadem omnino pro Pontifice afferri potest, nam quoties conclusio sequitur ex duabus præmissis, altera vniuersali reuelata, altera moraliter certa, de re pertinente ad totam Ecclesiam, conclusio est de Fide vt explicata, ista conclusio Alexander VII. est legitimus Pontifex sequitur ex duabus huiusmodi præmissis, omnis Pontifex, legitimè electus est verus Pontifex & successor Petri, Alexander est legitimè electus, ergo, &c. Minor enim illa moraliter evidens est de re pertinente ad Ecclesiam totam vt per se patet, esset enim error turpissimus in Ecclesia, si provero capite ac regula infallibili sue Fidei, aliquem agnosceret, qui verum non esset capit: Imò ex isto etiam alio principio Fidei sequi potest ista conclusio, Ecclesia nunquam potest decipi acceptando vniuersali

vniuersaliter aliquicin errorem , sed Ecclesia tota vniuersaliter accepvat Pastorem hunc pro infallibili Fidei regula , ergo ille verum est Ecclesiae caput , & legitimus eius 'Pastor' , quomodo enim turpissimus error Ecclesiae non esset , circa regulam Fidei : nullo igitur modo magis est de Fide quod hoc Concilium sit legitimum , quam quod hic Pontifex sit legimus.

Vnde argumentor secundò , si enim nullo modo possum formidare quod hic Pontifex sit falsus Pontifex , & quod habeat infallibilem autoritatem ad res Fidei definiendas , est de Fide quod sit verus Papa , sed nullo modo possum dubitare vel formidare de infallibili eius auctoritate , alioqui possem formidare de veritate illorum quae decernit , tanquam certa de Fide : quomodo enim possum moueri per auctoritatem illius ad aliquid credendum absque formidine , si possum formidare utrum ille falli possit ; Imò si non est de Fide quod sit verus Pontifex non est de Fide quod sit infallibilis , ergo non est de Fide quod non fallatur , ergo nec debeo credere id quod dicit ex sola eius auctoritate .

Dices quando doctor Catholicus Ethnicius proponit mysteria Fidei , illi tenentur credere id quod dicit , etiam si nullum sit nouum motuum , & tamen Doctor ille non est infallibilis : ergo licet teneamus credere illa quae definit Pontifex , non sequitur tamen quod infallibilis sit auctoritas , quia pertinet ad prouidentiam Dei non permettere ut ille qui habetur in Ecclesia Pontifex non actu fallatur proponendo aliquid toti Ecclesiae , quamvis non sit de Fide quod sit infallibilis , & quod verus sit Pontifex .

Respondeo infideles teneri credere Doctori Catholicu etiam si non sit infallibilis , quia non mouentur ex eius auctoritate , cum non proponat aliquid nouum quod prius tota Ecclesia non crederet , sed proponit ea quae iam in Ecclesia sunt nota , vnde id quod inducit ad credendum non est auctoritas Doctoris : cum autem aliquid Pontifex noui definit , id quod me mouet ut regula credendi , est auctoritas ipsius Pontificis , que si dubia esse possit , certe credere non possum sine periculo erroris . Illi enim qui non est verus Petri successor nunquam promisit Christus quod non actu falletur , ideo ergo pertinet ad prouidentiam Dei non permettere ut ille qui habetur in Ecclesia Pontifex erret , quia pertinet ad illam non permettere ut aliis habeatur pro certo Pontifex qui non sit pro certo verus Pontifex , vnde tam est de Fide non decipi Ecclesiam approbando hunc Pontificem , quam est de Fide non decipi Ecclesiam approbando quae ille definit .

Vnde tertio argumentor , quia non potest esse de Fide quod hoc Concilium sit verum Concilium , quin sit de Fide , hunc Papam esse verum Papam qui solus est caput Concilij , à quo illud conuocari , dirigi , confirmari debet , nulla itaque ratio probare potest quod sit de Fide Concilium Tridentinum esse verum Concilium , quae non probet esse de Fide Alexandrum esse verum Papam , quod etiam videtur definitum esse in decreto Martini V. in Concilio Constantiensi vbi ab hereticis redeuntibus ad Ecclesiam exigunt primum omnium , an credant Papam canonice electum qui pro tempore fuerit (expresso eius nomine) esse verum Papam successorem Petri .

Tertio , de canonizatione Sanctorum magis dicitur aliqui Doctores , nonnulli enim absoluebant esse certum de Fide quod talis Sanctus canonizatus , sit verè Sanctus & beatus : Sed contrarium

probabilis & verius affirmant S.Thomas quodlibet 9. artic. ultimo , Valdensis tom. 3. titulo 11. capite 22. Augustinus Anconitanus quest. 14. Castro de iuxta hæreticorum punitione , capite 6. Suares disputatione 5. setz. 5. Bellarmine lib. 1. de beatitudine sanctorum cap. 5. Azor tom. 1. lib. 5. cap. 6. questio 5. Valentia quest. 1. p. 7. §. 40.

Ratio autem primò generalis est sapientia allata , quia ut conclusio aliqua discursus Theologici sit de Fide , fatis est quod deducatur ex una præmissa vniuersali reuelata , & altera moraliter certa cuius certitudo pertinet ad totam Ecclesiam adeo ut Spiritus Sanctus permettere non possit ut ei subsit falso , hæc conclusio sanctus Franciscus est verè beatus & sanctus , huiusmodi est ut pater ; sequitur enim ex hac præmissa vniuersali , omnis sanctus ritè ac legitimè canonizatus est verè Sanctus & beatus , quod est de Fide : Deinde vero ex hac altera , sanctus Franciscus est ritè canonizatus quod est certum moraliter , & pertinet ad totam , Ecclesiam cui proponitur sanctus hic colendus , ergo conclusio illa est de Fide . Deinde omnino est de Fide quod Ecclesia tam non potest errare in ijs quae pertinent ad materia mormorum , quam in ijs quae pertinent ad fidem : sed si adorare ac colere posset hominem damnatum & præcipere fidelibus ut illum colerent , omnino erraret in re grauissima spectante ad mores , quomodo enim error ille non est turpissimus . Deinde non potest Ecclesia errare in rebus utilibus ad salutem : adoratio autem & cultus res est ad salutem utilissima . Imò Ecclesia vetat dubitare de gloria sancti canonizati ut expressè habetur in bulla canonizationis , ergo pro certo id est de Fide , si enim non est de Fide possum dubitare , quod tamen prohibet Ecclesia . Eademque rationes probant esse de Fide quod religio approbata sit institutum consentaneum Euangelio , & verum ad perfectionem Christianam iter , ut docent ijdem Thologoi contra Canum lib. 5. de locis cap. 5. qui parum cautè id negat .

Ad primam Respondeo propositiones illas , Concilium Tridentinum est verum Concilium , & alias huiusmodi reuelatas esti in illis propositionibus vniuersalibus reuelatis ex quibus illæ deducuntur ut eorum partes , vel certè in illa vniuersali propositione quod Ecclesia nunquam errare potest in ijs quae pertinent ad fidem & mores .

Ad probationem Respondeo propositiones illas particulares , Concilium Tridentinum legitimè coactum est , Alexander Septimus legitimè electus est , in canonizatione S. Francisci ritè ac sine fraude perfecta sunt omnia ; duplicitate spectari posse . Primo præcisè ut sunt præmissæ explicantes conclusionem particularem , ut contentam sub propositione vniuersali reuelata , & ut sic non sunt de Fide , sed moraliter tantum certè sunt . Secundò prout continentur tanquam adjuncta sub illa conclusione quam expli- cant tanquam de Fide , & sic omnino sunt de Fide : verbi gratia propositione hæc , Concilium Tridentinum est legitimè congregatum omnino adjuncta est illi alteri , Concilium Tridentinum est verum Concilium . Quomodo enim esset verum Concilium , si non esset coactum legitimè ? sicut ergo est de Fide quod istud est verum Concilium , sic est de Fide quod illud est congregatum legitimè , non enim creditur ut aliquid distinctum , sed ut aliquid omnino unum & inseparabile ab alio . Quod idem dico de alia illa minore , hic puer est à me ritè baptizatus , nam prout est præmissa non est de Fide , sed prout continetur sub illa puer est in gratia , quod hic & nunc est inseparabile à baptismō ritè celebrato .

Quomodo
reuelata
sunt illæ
propositio-
nes .

Supernaturalitas proprij actus Fidei.

Actum Fidei esse verè supernaturalē Catholici omnes asserunt, probantque primum ex Scripturis Ephes. 2. *Gratia saiuari ejus per fidem & hoc non ex vobis, Dei enim donum est.* Proabant ex Concilijs praesertim Africanis contra Pelagianos coactis, deinde in Araisiano secundo, vbi damnata sunt eorum reliquiae, ac demum in Tridentino *sess. 6. c. 5. 6. 12. & can. 3.* Proabant ex omnibus Patribus praesertim vero ab Augustino in omnibus libris contra Pelagium & Semipelagianos quorum præcipuus error erat, de initio Fidei quod esset ex nobis. Quo etiam in argomento triumphant discipuli Augustini Prosper contra collatorem, & Fulgentius *L. de carnal. & gratia cap. 8.* & alibi frequentissime.

Difficultas igitur tota est inter Catholicos, utrum *sensus diff. actus iste sit supernaturalis secundum substantiam, an fidelitatem, verò tantum secundum modum; vel intrinsecum, vel extrinsecum.*

Ratio autem dubitandi est primò, quia si actus Fidei est supernaturalis secundum suam entitatem, debet in ratione propria obiecti eius formalis reperiri aliquid quod superet omnem naturam: hoc autem ostendit non reperitur, nam prima veritas reuelas est res æquè naturalis ac obiecta scientiarum, neque ultra ratione probari potest quod testimonium purum primæ veritatis sit res ira supernaturalis, ut nullo actu naturali attingi possit, satis enim constat quod naturaliter illud apprehendo & cognosco, si ab aliquo mihi narratur, neque recurrere licet ad obiectum in ratione obiecti, nam illud in relo est prima veritas reuelans propter quam etiam haereticus potest credere, in obliquo autem nihil assignari potest præter actum, vel potentiam, & sic supernaturalitas non petitur ab obiecto, sed ab ipsa potentia quod absurdum est. Imò sicut in pariete quem possum videre visione supernaturali, nihil est supernaturale, sic in obiecto Fidei nihil est quod non sit naturale, sicut etiam in obiecto materiali, quod cognoscitur per actum spirituale, nihil est spirituale: videtur ergo esse omnino paritas.

Secundò, si actus Fidei est supernaturalis secundum substantiam, non minus ad eum exiguntur species supernaturales, quam habitus supernaturalis, certum autem videtur quod actus Fidei non requirit species impressas nisi naturales, nam si species huiusmodi essent supernaturales, illæ imprimi non possent nisi à Deo solo, & sic prædictores nullo modo concurrerent ad conuersiōnem peccatorum, ad quam concurrere nequeunt nisi ministrando species. Imò si Deus illas species produceret deberet simul imprimeri infinitas species ad omnia reuelabilia, quæ sunt infinitas.

Tertiò, deberent etiam apprehensiones precedentes actum Fidei esse supernaturales, nam illæ habent idem obiectum, quod habet actus Fidei, consequens autem illud videtur falsum, nam illæ apprehensiones plurimæ sunt, & omnino naturaliter habentur.

Dico primò, actum Fidei esse supernaturalē secundum substantiam, & non tantum secundum modum. Ita docent Theologi omnes communis, ut ostendunt Suarez lib. 2. *de gratia à capit. 4. ad 12.* Valsques 1. 2. *disputatione 18.* Coninck *disputatione 4. dub. 3.* Lugo *disputatione 9. sect. 2.* & fuit haud dubie sententia Molinæ *disputatione 7. & 8. contra Caietanum, Capreolum, Paludanum.*

Ratio autem primò petitur ex necessitate auxilij ex necessitate gratiae tate gratiae.

Instancia.

Instabis, contingere sèpè ut Pontifex proponat adorandum populo aliquid, quod adorandum non est: verbi gratia fieri potest ut illi facient sacram minister porrigit aquam pro vino, ergo poterit Pontifex proponere toti Ecclesiæ adorandum aliquem sanctum, qui non erit verè sanctus, & sanè hostia consecrata non minus colitur à tota Ecclesia, quam quilibet sanctus canonizatus.

Respondeo concedendo antecedens, quia tunc Pontifex non proponit populo calicem adorandum nisi tanquam priuatus sacerdos: cum autem canonizat sanctum loquitur ut Pontifex. Intra & Calix & Hostia consecrata cum aliqua conditione virtuali adorantur: Sanctus autem canonizatus proponitur distinctè, & absolute colendus.

SECTIO II.

An & quomodo actus Fidei sit supernaturalis.

Triplex
controuer-
sia.

Hæc est altera & nobilissima proprietas actus Fidei, quod sit supra omnem naturam, suppositis autem ijs quæ vniuersim de supernaturalitate dicta sunt prima disputatione vbi ostensum est supernaturalitatem actuum intellectus, & voluntatis, atque adeò virutum Theologicarum totam peti primaria ab obiectis formalibus, non autem à principijs effectiis, non erit difficile statuere. Primo, qualis sit supernaturalitas actus atque adeò habitus Fidei. Secundo, qualis sit supernaturalitas voluntatis credendi. Tertio, qualis sit supernaturalitas iudicij speculativi quod præcedit voluntatem credendi.

* * *

Assertio affirmans.

Probarat

ex necessitate gratiae tate gratiae

gratiae ad actum Fidei, illa enim entitas est supernaturalis cuius producacio exigit auxilium gratiae superans vires totius naturae. Huiusmodi esse actum Fidei clarum & certum est ex scripturis Ioannis 6. *Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, quem misit ille, & Apostolus citatus, gratia salutis est per fidem: Idem sapientiam inculcat Concilia Milenit. cap. 4. Arausic. cap. 6. 8. 16. 23. 27. Tridentini supradicti. Notum est illud Augustini utrumque Dei donum esse, scire quid agere debeamus, & diligere ut faciamus. Neque dicas multos esse actus naturales ad quos requiritur gratia, hoc enim verum est quando illi actus difficiles sunt, si enim illi non sint difficiles certe ad eos non exigitur gratia, quam tamen certum est requiri ad omnes actus Fidei etiam remississimos.*

Ex habitu
supernaturali & ex fine supernaturali.
Ratio à priori ex obiecto.

Secundò, probatur ex necessitate habitus à Deo: infusi quam *disput.* i. probavi esse certam ex Fide, non potest autem esse necessarius habitus supernaturalis nisi ad producendum entitatem actus supernaturalis. Imò finis etiam supernaturalis probat eandem supernaturalitatem, quia certum est Fidem medium esse ad beatitudinem, *Videmus videlicet per speculum trinum autem facie ad faciem.*

Denique à priori ratio cur actus Fidei sit supernaturalis est, quia obiectum eius formale tum in ratione rei, tum in ratione obiecti superat vim omnis naturae, nam obiectum Fidei est authoritas primae veritatis omnino pura, & ineuidens, assentiri autem certò & immobiliter propter motuum obscurum superat vires totius naturae, nam omnis certitudo naturalis, fundatur in aliqua evidencia, si autem firmissima illa sit & infallibilis cum inevidencia certe illa vim omnem creaturam superat, quia tunc Deus supplere debet per se ipsum id quod deest evidentiae. Supernaturalitas itaque actus Fidei hinc ostenditur, quod assentiatur firmissime propter revelationem obscuram, quo pacto implicat credere aliquem hereticum. Deinde obiecto in ratione obiecti, nihil habeo quod addam iis quæ dixi *prima disput.* Constat enim quod reuelatio est obiectum Fidei, prout est credibilis fundamentaliter, id est prope habet vim mouendi potentiam modo indebito naturae quod est aliquid se tenens ex parte obiecti etiā si connoret in obliquo actum & potentiam, alioquin despiciunt Philosophi omnes cum aiunt ens esse obiectum intellectus prout verum seu prout est intelligibile & esse obiectum voluntatis prout est bonum seu amabile. Vnde.

Solutio
primæ difficultatis
de supernaturali-
tate obiecti.

Ad primam Responsio manifesta est, nam reuelatio ineuidens est obiectum supernaturale assensus infallibilis, vt dixi, & eadem si sumatur in ratione obiecti, multo magis erit supernaturalis: In parte prope est obiectum actus supernaturalis reperitur aliquid supernaturale obedientiale, quia vim habet obedientiale mouendi potentiam modo indebito naturae, & in obiecto materiali quod cognoscitur spiritualiter, nihil est; spirituale si sumatur in ratione rei sed est aliquid spirituale si sumatur in ratione obiecti; quatenus habet vim mouendi potentiam modo spirituali.

**Species ad fidem re-
quiri su-
pernatura-
les.**

Ad secundam de speciebus impressis video gratiorem esse difficultatem, nam aliqui cum Suarez, Vasquez, Ripalda, Turriano, Conink, De Lugo, negant requiri species supernaturales ad actum Fidei, alii autem cum Granadotraet. 13. *disp. 7. Hurt. disp. 58. sect. 4.* probabilius affirmant, quia scilicet non potest afferri ratio viva propter quam habitus Fidei sit supernaturalis, quæ non probet etiam species esse supernaturales; & confirmari potest ex scientia infusa Christi, ad quam certum est exigere species supernatu-

rales propter supernaturalitatem actus, & obiecti. Imò si ad visionem beatam daretur species impressa, illa non minus esset supernaturalis quam lumen glorie: non video autem ullam disparitatem, quod enim dicit Lugo, species abstractivas non requiri supernaturales ad obiecta supernaturalia, manifestè falsum est quia sciētia abstractiva, supernaturalis species exhibet supernaturales. Quæ autem opponuntur non virgent quia Deus istas species producit occasione supra ex speciebus naturalibus, quæ per predicatorum producuntur, & sic illi concurrunt ad conversionem.

Ad tertiam Respondeo apprehensiones praecedentes actum Fidei esse supernaturales quando terminantur ad actum Fidei supernaturali modo representandum, quales illæ sunt quæ ipsum ingrediuntur actum Fidei, reliquias nihil opus est esse supernaturales.

Apprehen-
siones su-
pernatura-
les.

S. II.

An & quomodo voluntas credendi sit supernaturalis.

Patet ergo ex dictis quod actus Fidei donum Dei est, superans exigentiam intellectus cuiuslibet, nunc de pia illa voluntatis affectione, quæ præcedit, & imperat intellectui actum Fidei duplex difficultas est, primò utrum illa necessariò prærequiratur ante omnem actum Fidei, Deinde utrum illa etiam sit necessariò supernaturalis.

Ratio vero dubitandi est primò, quia non videtur necesse ponere in voluntate specialem ullam virtutem ad credendum, dici enim non potest, ad quam virtutem illa pertineat moraliter aut Theologican, neque dici potest quale sit eius motuum. Imò si non datur habitus specialis ad credendum Fide humana, neque virtus illa esse poterit necessaria ad credendum Fidei diuina. Imò si detur virtus specialis ad amandam obiectuam honestatem Fidei, dabatur etiam virtus specialis ad amandam bonitatem obiectuam istius alterius virtutis, & sic dabatur progressus infinitus, quia semper dabatur ulterior virtus, quæ aimes honestatem prioris virtutis quod etiam de alia qualibet virtute dici posset.

Secundò, si honestas credendi est obiectum motuum huius virtutis, sequitur quod haec virtus habet se dubitatio ipsam pro obiecto immediato, nam Fides cum sit virtus intellectus non est honesta nisi propter actum honestum voluntatis, ergo si virtus illa habet pro obiecto illam honestatem, non habet nisi se ipsam pro obiecto.

Tertiò, sicut potest sacerdos per voluntatem non solum naturalem, sed etiam malam velle facere consecrando conversionem supernaturalem, ergo similiter per voluntatem naturalem, aut etiam malam, potest aliquis velle credere.

Dico secundò, neminem posse vnuquam credere, *Affetio.* sine prævia voluntatis affectione supernaturali, quæ imperat actum Fidei quia est honestus.

Primam partem de necessitate piaæ affectionis probant Theologi communiter. Quia intellectus non potest elicere assensum aliquæ certum, & absque formidine, nisi ad eum determinetur, vel per motiuam, vel per actum voluntatis, sed ad assensum Fidei non determinatur per motiuam, quæ non sunt evidencia nisi moraliter, & non tollunt indifferentiam intellectus, ergo intellectus debet applicari ad credendum absque formidine per imperium voluntatis.

Potest autem voluntas eo modo mouere intellectum, & illum determinare imperando quoties adeat motiuum aliquod sufficiens, si vero illud desit non potest imperare, nā quamvis intellectus non mouetur nisi à veritate ut ab obiecto, sicut oculus non mouetur

Prima de-
bitato.

Secunda
dubitatio.

Terza de-
bitatio.

Voluntas
determi-
nare po-
test intel-
lectum.

592 Disp. II. De Fide. Quæst. II. Sect. VII

mouetur nisi à colore, mouetur tamen etiam à voluntate tanquam ab extrinseco impellente & determinante, modo adsit sufficiens motiuum quo intellectus relinquatur indifferens.

Etiam per potentiam absolutam omitti non potest.

Hæc autem voluntas ita requiritur ut ne de potentia quidem absolute sine prævio illo actu voluntatis, quisquam credere possit, contra Granadum de Lugo, qui solum imperium Dei omnino immans, non potest determinare intellectum aut voluntatem ut est per se notum. Hæc voluntas debet esse libera, alioqui meritum non haberet actus Fidei, sed neque ad ullum actum virtutis meritorium puto sufficere libertatem semiplenam qualis verbi gratia sufficit ad peccandum venialiter.

Supernaturalitas voluntatis credendi.

Secunda pars de supernaturalitate huius pie voluntatis, asseritur à Conciliis citatis pro supernaturalitate actus Fidei, ab Augustino, & omnibus eius discipulis contra Semipelagianos, qui nullam volebant necessariam esse gratiam ut aliquis velit credere. Probatur ergo ex necessitate gratiae, sine qua constat nec imperfectissimam quidem haberi posse affectionem credendi. Probatur ex fine supernaturali, disponit enim meritorie ad gratiam & ad gloriam. Demum probatur ex eius obiecto formalis, quod est honestas credendi Deo primæ veritati, nam illa honestas prout substat lumen supernaturali, & iudicio practico, quod est gratia præueniens à Deo infusa, est verè supernaturalis.

Voluntas credendi reuocatur ad virtutem Fidei.

Ad primam Respondeo piam istam voluntatem credendi reductiæ pertinere ad virtutem Fidei. Ad credendum Fide humana posset dari specialis virtus quæ ad illam Fidem reuocetur. Neque in ipsis virtutibus datur infinitus progressus, quia quoties fit progressus ad aliquid eiusdem rationis sistendum est in eo à quo cœpit progressus, voluntas ergo credendi propter honestatem propriam, specialis est virtus inclinans etiam ad amandam honestatem illius voluntatis credendi, sicut amor virtutis iustitiae, quamvis obiectum habeat diuersum ab obiecto iustitiae, reuocatur tamen ad virtutem iustitiae.

Solutio Secundæ dubitatio- nis.

Ad secundam Respondeo obiectum huius virtutis esse honestatem obiectum actus credendi, quæ distincta est ab honestate formalis voluntatis credendi; falsum igitur est quod voluntas credendi formaliter honesta, se ipsam habeat pro obiecto, cum habeat potius honestatem fundamentalem & obiectum actus Fidei.

Solutio tertiae.

Ad tertiam fateor posse sacerdotem ex fine malo velle conuersiōnem panis in corpus Christi, quia illa conuersio est quidem supernaturalis, sed non est aliquid immediate ordinatum ad meritum & salutem: Fides autem semper ordinatur ad meritum & salutem ideoque imperari semper debet ab actu bono, cum fiat ex motu gratiae: quomodo autem actus malus imperare non possit actum bonum satis dictum est prima secunda.

§. III.

An & quomodo iudicium antecedens voluntatem credendi sit supernaturalis.

Duplices iudicium antecedens voluntatem credendi.

Antequam incipiat homo credere, proponuntur ei, ut sèpè dixi, signa & motiva evidenter, quibus cognitius iudicat prudenter, articulum sufficienter proponi, ut à Deo reuelatum: Deinde iudicat honestum esse hic & nunc velle credere propter Dei reuelationem: Vtrumque illud iudicium necessariò requiritur antequam sit pia illa voluntas credendi, sed quale illud vtrumque sit, an sit supernaturalis, ad

quem habitum pertineat valde controversum est inter Doctores.

Ratio dubitandi est primò, quia si cognitio illa est naturalis tantum certe, illa sufficere non potest ad piam voluntatem credendi, ad quam sine dubio requiritur cognitio supernaturalis. Neque sufficit dicere cum Suare illud iudicium esse pure naturale, quanvis adiunctam habeat illuminationem supernaturalis Spiritus sancti, alioquin ad alios etiam actus voluntatis supernaturales sufficeret iudicium naturale, cum illuminatione. Deinde si obiectum illius illuminationis est naturale, potest etiam terminare iudicium supernaturalis intellectus, si vero est naturale illa etiam illuminatio est naturalis.

Prima dubitatio.

Secundò ex pluribus Conciliis & Patribus constat omne più Consilium quod ad vitam aeternam pertinet ex gratia Dei esse, quod asserunt Concilium Araucanicum can. 7. Mileuitanum can. 4. Tridentinum fess. 6. cap. 6. can. 3. vii dicitur quod disponitur ad iustitiam, dum excitati & adiuti diuina gratia fidem ex auditu concipientes, liberè ad credendum mouemur: si ergo ad id iudicium necessaria est gratia, certe illud est supernaturalis pertinens ad Fidem vel ad prudentiam insufsum.

Seconda dubitatio.

Tertiò, nulla ratio probare potest voluntatem credendi esse supernaturalis quæ non prober hoc etiam iudicium esse naturale, habent enim idem obiectum, & procedunt ex eodem motiuo, si tamen requiritur ad hanc voluntatem aliquod iudicium, nam suffici simplex apprehensio, quæ videatur sufficere posse ad multos actus voluntatis, sicut ad actus appetitus sufficit simplex apprehensiophantasia.

Tertia dubitatio.

Dico tertio, duplex semper iudicium requiri ante piam voluntatem credendi alterum speculatorium quod est pure naturale, alterum practicum supernaturalis iudicium esse conueniens hic & nunc credere tale obiectum ut à Deo dictum: sic video posse conciliari dissidentes sententias, nam alij cum Hurtado, Albertino, Ripalda, de Lugo, Granado, volunt illud iudicium esse supernaturalis, alij cum Suarez, Almáno, Aragon, Coninck dicunt illud esse naturalis.

Alterio bimodio.

Primo enim quod iudicium illud quod propositis motiuis speculatoriū iudico, mysterium esse sufficienter credibile, non esse nisi pure naturale, omnino euincunt rationes Suarum disputat. 6. fess. 8. prima est, quia iudicium illud speculatorium sit supernaturalis, vel est obscurum vel est euidens, si primum verus est actus Fidei, imò prærequisit piam voluntatem credendi & iudicium supernaturalis, quod est progredi in infinitum: si autem euidens est dabatur in nobis cognitione speculatoria supernaturalis omnino euidens distincta à Fide, quæ proinde necessaria non erit ad actus virtutum supernaturalium, ad quæ sufficere poterit cognitione illa supernaturalis, quod est destruere necessitatem Fidei ad omnes virtutes. Secunda ratio est, quia obiectum illius iudicij speculatoriū sunt motiva credibilitatis quæ naturaliter possunt cognosci. Denique iudicium istud supernaturalis pertinere debet ad donum Fidei, & sic non erit aliquid antecedens Fidem & voluntatem credendi.

Iudicium speculatorium esse naturale. Prima ratio.

Secundò tamen quod præter iudicium illud speculatorium, exigatur etiam aliud iudicium practicum supernaturalis quo iudicatur esse honestum hic & nunc velle credere, probant argumenta proposita in ratione dubitandi; non enim potest voluntas amare supernaturaliter honestatem credendi nisi cognoscat illam supernaturaliter per iudicium practicum, quod sine dubio ad omnes voluntates bonas requiritur,

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Judicium practicum supernaturalis.

*Et hoc iudicium est quod Concilia dicunt esse donum Dei.
Credimus cogitantes (inquit Augustinus) & agimus
quidquid credimus.*

Prima instantia.

Neque dicas primò, cum Suare illuminationem Spiritus Sancti sufficere post illud iudicium naturale speculatum.

Sed contra, nam in alijs actibus virtutum non requireretur aliud quam talis illuminatio. Imò iudicij huius practici obiectum est idem, quod obiectum huius illuminationis, ergo est supernaturale.

Secunda instantia.

Neque dicas secundò, cum De Lugo posterius istud iudicium non esse magis practicum, quam iudicium credibilitatis quod sine dubio practicum est, quia indicat honestum esse credere, hic & nunc id quod sufficiens per motiuam est propositum, est enim iudicium ostendens obligationem credendi, ergo unum iudicium sufficit.

Resps. iudicium illud quo immediate iudicat ex motiuis credibilitatis tale obiectum posse ac debere credi esse speculatum, quia vniuersè tantum & abstractè ostendit conuentiam, & obligationem credendi, iudicando motiuam esse sufficientia ut ostendant rem esse reuelatam, & obligent ad credendum: Alterum autem iudicium practicè iudicat honestum esse velle credere hic & nunc tale obiectum, ut à Deo dictum. Primum illud iudicium in quolibet haeretico semper reperitur, & omnino sufficit ad obligationem credendi, quia eo posito teneor elicere secundum istud iudicium, honestum est velle credere hic & nunc, imò etiam istud iudicium posterius sàpè reperitur in haereticis, qui non propterea tamen habent voluntatem credendi, nego igitur sufficere posse unum iudicium quo posito non potest sequi voluntas credendi, nisi mediante alio iudicio.

Tertia instantia.

Neque dicas tertio, iudicium istud supernaturale vel est euidens vel obscurum, si est euidens datur in nobis cognitione supernaturalis à Fide distincta, quæ in alijs etiam virtutibus reperiatur, & sic Fides non esset ad illas vniuersaliter necessaria, si autem est obscurum pertinet ad fidem & praequiritur aliam voluntatem, sed neque potest explicari ad quam virtutem illud pertineat; prudentia enim infusa, & dona Spiritus Sancti omnino sequuntur fidem & eius obscuritatem participant.

Resps. posse sine dubio in hac vita multas haberi cognitiones practicas supernaturales euidentes secundum quid & ex suppositione, non posse haberi euidentes absolute, nam v.g. prudentia supernaturalis ex suppositione Fidei obscurè iudicat euidenter de suis obiectis practicis, & istud etiam iudicium de quo queritur est euidens supposito illo iudicio speculativo, naturali arque ita non est simpliciter euidens, sed ex suppositione tantum in alijs virtutibus reperiatur similiter iudicium eodem modo euidens practicè, sed dependens à Fide, habitus ad quem illud reuocatur est prudentia infusa, quæ prot' antecedit fidem non dependet à Fide, sed à iudicio illo speculativo quod dixi.

Ex quibus soluta videtur manere tota ratio dubitandi.

SECTIO III.

De certitudine actus Fidei.

S. Th. q. 1. art. 8.

Certudo
differt à
veritate ab
infallibili-
tate.

Certum est primò, quod certitudo cognitionis valde differt ab eius veritate, ab eius infallibilitate & ab eius euidentia; veritas enim non est aliud quam conformitas cognitionis cum obiecto, quando scilicet eo modo per cognitionem representatur obiectum, quo illud existit à parte rei, quod non sufficit

ad certitudinem, quia plerunque cognitione est vera, & tamen est solù probabilis. Infallibilitas cognitionis est cognitione ita vera ut non possit esse falsa, quod ad certitudinem quoque non sufficit quia iudicium probabile quo aliquis crederet incarnationem cum aliqua formidine, non potest esse falsum, neque tamen est certum iudicium. Evidentia est qua obiectum ita representatur intellectui ut non possit illi dissentiri, sed necessitatibus ad assensum, quod ut patet valde differt à certitudine.

Certum secundò, definiri optimè certitudinem est *Quid sit* veritas cognitionis omnino infallibilis cum adhesione certitudinis, firma intellectus excludente omnem formidinem.

Primum enim ad certitudinem requiritur, veritas infallibilis cognitionis cui scilicet subesse non possit falso vel periculum falsi: & haec infallibilitas necessariò prouenit ex obiecto quod non potest se aliter habere, vel ex modo quo illud clare cognoscitur. Deinde certitudo requirit adhesionem firmam intellectus ad obiectum quā excludatur actualis omnis formido, nam assensus opinatius, vel dubitatus de existentia Dei est quidem infallibilis, sed non est certus, quia deest illi firma haec adhesio excludens formidinem: haec autem adhesio non est cognitione reflexa infallibilitatis ut docet Valques, quia cognitione directa potest esse certa. Nec est maior intensio actus, cum possit esse certus actus remissus, est igitur perfectio intrinseca cognitionis per quam intellectus ita firmiter tali veritati assentitur ut appetatiuè præferat illud omnibus veritatis quæ huic repugnare viderentur, & paratus sit ad illas potius negandas quam istam. Quories enim obiectum infallibiliter est verum, & intellectus sine formidine illi adhæret, toties certa est cognitione, in ea enim reperitur certitudo ex parte obiecti, & certitudo ex parte subiecti.

His positis queritur vtrum actus Fidei sit certior, 1. alia qualibet cognitione naturali vel scientiarum vel principiorum. 2. Verum sit certior scientia infusa supernaturali, & ipsa etiam visione beata.

Ratio dubit. primò est, quia non potest actus Fidei esse certior scientijs naturalibus, si obiectum Fidei *Prima dila-* *bitatio* pè minus sit necessarium, & si intellectus minus firmiter illi adhæret, & minus excludat formidinem quam actus scientiæ, sed obiectum Fidei cum sit reuelatio prorsus contingens, minus est necessarium quam obiectum scientiarum quod est simpliciter necessarium, minus etiam firmiter intellectus illi adhæret, cum adhæreat liberè tantum, & ex imperio voluntatis obiecto autem scientiæ adhæret necessariò, unde actus scientiæ omnem excludit formidinem, quam actus Fidei non excludit. Imò haereticus non minus firmiter errori suo adhæret, quam Catholicus veritati: Neque potest negari quin intellectus adhæreat firmius ijs quæ videt, quam ijs quæ credit, nam tunc intellectus firmius adhæret quando retrahi non potest ab assensu, quam quando retrahi potest, sed ab assensu scientiæ non potest retrahi, potest autem retrahi ab assensu Fidei, ergo firmius adhæret obiecto scientiæ præsertim intuituæ, quam obiecto Fidei. Viderürque id multe etiam magis verum in principijs per se notis, v.grat. omne totum maius est sua parte, quodlibet est vel non est, quis enim dicat haec esse minus certa, quam actus Fidei. Confirmat. quia ut actus Fidei sit certior quam cognitione illorum principiorum deberet intellectus credendo dicere, ego ita credo firmiter ut paratus sim credere quamvis contrarium mihi appararet per scientias, & per principia per se nota, quod videtur chimericum, nec exigitur à fidelibus ut habeant animum negandi ea quæ apparent in talibus principijs, si quod Ecclesia proponit esset illis contrarium.

Secundò, videtur quod Fides non est certior quam *Seconda dubitatio* FF F scientia

Confirmatio.

Tertia dubitatio.

Conclusio.

Prima ratio ex Scriptura.

Tertia probatio ex ratione.

Secunda Conclusio.

Probatio prima partis.

Scientia infusa Christi, quia illa cognitio quæ non sinit intellectum vlo modo dubitare etiam ex imperio voluntatis, & est omnino supernaturalis, habetque obiectum necessarium certior est illa cognitione quæ sinit intellectum dubitare ex imperio voluntatis, scientia hæc supernaturalis non sinit intellectum dubitare ex imperio voluntatis, ergo est certior Fidei. Confirmat quia nulla ratio probare potest quod Fides sit certior istis scientijs, quæ non probet illam esse certiorem visione beata, vel saltem æquè certam, nam obiectum formale habet æquè infallibile, æquè excludit formidinem actualem, quamvis non excludat potentiale, ergo Fides est saltem æquè certa.

Tertiò, si ex obiecto petatur infallibilitas actus Fidei, poterit etiam actus Fidei naturalis esse certior scientijs naturalibus, nam facta sufficienti propositione, obiecti Fidei, potest Deus negare concursum ad Fidem supernaturalem, & tunc intellectus erumpet in actum naturalem, cuius obiectum erit prima veritas reuelans, ergo erit certior ex obiecto. Denique sicut veritas consistit in indiusibili sic certitudo, ergo una cognitione esse nō potest certior quam altera.

Dico primum, actum Fidei simpliciter certiorem esse ac firmorem quacunque Scientiæ & cognitione naturali etiam intuitiva, & primorum principiorum. Ita docent communiter Theologi cum S. Thoma quæst. 4. art. 8. quos immerito deserit De Lugo disp. 6. sect. 3. circa cognitionem primorum principiorum.

Primo autem probant ex Scripturis, Lucæ 21. Cœlum & terra transibunt verba autem mea non transibunt: secundæ Petri 7. habemus firmorem his Prophetiæ sermonem: primæ Ioan. 2. si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei maius est. Tobiz 3. certum habeat omnis qui credit in te.

Secundò, probant ex Patribus Basil. in Psal. 118. Fides supra naturales methodos anima ad assensum trahens. Chrys. homil. 12. in Epist. ad hebr. Fides dici non potest nisi cum circa ea que non videntur amplius quam circa ea que videntur certitudinem quis habuerit: August. l. 7. Confess. cap. 10. Facilius dubitar viuere me, quam esse veritatem, quam audiui in corde meo: Richardus Victorinus lib. 1. de Trinit. cap. 2. Quotquot veraciter Fideles sumus, nihil certius tenemus quam quod Fide credimus.

Tertiò, probant optimis rationibus, nam vbi maior est infallibilitas motiui & rationis assentienti, firmior adhæsio intellectus, & maior exclusio formidinis actualis, ibi maior est certitudo, in actu Fidei maior est infallibilitas obiecti formalis, nam prima veritas reuelans est infallibilior, quam sit alia vla ratio formalis, & motiui assensus, maior etiam & firmior est adhæsio intellectus ad obiectum reuelatum ex tali motiuo, quam sit in quolibet actu Scientiæ, quia debeo paratus esse potius mori quam dubitare de veritate reuelata: Stultus autem esset qui pro veritate aliqua Geometrica moreretur, inquit Bonaventura. Debo etiam per veritates Fidei corriger principia illa quæ videntur per se nota, cuiusmodi sunt ista, esse accidentis est inesse, quæ sunt eadem vni tertio sunt eadem inter se.

Denique debeo ita esse affectus ad Fidem ut quamvis ex scientijs mille argumenta occurrent, quibus satisfacere non possem, ea tamen omnia potius negarem quam minimum Fidei articulum. Imo nulla est sensuum cognitione intuitiva, quam subijcere Fidei non teneat, & ea qua video, potius omnia damnare, quam ea quæ credo verbi gratia video esse panem in Eucharistia, & nego ibi esse panem.

Dico secundò, actum Fidei esse simpliciter certiorum omni scientia supernaturali abstractua, sed esse tamen minus certum quam sit visio beata.

Primam partem negare viderur Suares disp. 3. sect. 9. quamvis contrarium fere aferat disp. 8. sect. 5. De

Lugo disp. 3. §. 52. Granadus disp. 4. num. 18. sed eam tamen omnino persuader allata ratio, nam vbi est ratio assentendi magis infallibilis, & adhæsio intellectus appretiatuè maior, ibi maior est certitudo, in actu Fidei ratio assentendi cum sit perfectio increata testificans, est infallibilior quacunque creata ratione assentendi, quæ sola reperitur in actu scientiæ infusa: Adhæsio etiam intellectus debet esse maior in fide, quam in Scientia, non solum naturali sed etiam infusa, nam adhæsio illa maior oritur ex ratione formalis adhærendi magis infallibili, & sane si dicatur Scientia infusa certior esse quam Fides, quia excludit formidinem potentiale, non autem Fides, eodem iure dici poterit scientia naturalis certior esse quam Fides.

Secundaria partem de visione beata communiter omnes asserunt, quia illa cognitione est, certior cuius Ratio secundaria. secundum se, repræsentatur tamen evidenter, & perfectius penetratur à cognoscente, huiusmodi est visio beata cuius ratio assentendi est ipsa perfectio diuina immediate repræsentata per se ipsam, ergo visio beata est certior quam Fides.

Ad primam Respondo negando illam maiorem, actus Fidei non potest esse certior scientiæ si obiectum eius sit minus necessariū absoluē, nam illa necessitas obiecti absoluta non est de ratione certitudinis, sed sufficit quod ratio mouens ad assensum sit magis infallibilis & magis necessaria saltem ex suppositione, cuiusmodi est fine dubio prima veritas reuelans. Deinde negatur quod intellectus firmius appretiatuè adhæreat obiecto Scientiæ, quam obiecto Fidei; contrarium enim probatum est, quamvis adhæreat firmius intensiuè. Eo igitur solùm arguento probatur quod scientiæ naturales secundum quid & per accidens sunt certiores quam Fides, eo quod intellectus non penetrat certitudinem Fidei, & propter inevidenter indiget concursu voluntatis captiuantis eam in obsequium Fidei, vnde fiat vt ab actu Fidei non excludatur omnis formido subita & indeliberata, cum tamen penetrat ea quæ per scientiam proponuntur & ideo scientia excludat formidinem etiam potentiale: simpliciter tamen Fides certior est scientijs naturalibus propter motiuum formale magis infallibile, & adhæsionem intellectus appretiatuè firmorem.

Hæreticus æquè firmiter ex parte subiecti adhære-re potest suis erroribus, ac Catholicus, sed non æquè firmiter ex parte obiecti, cum Catholicus habeat obiectum infallibiliter verum, hæreticus autem obiectum falsum. Ad probat ergo disting. maior tunc intellectus firmus adhæret quando minus retrahi potest ab assensu, adhæret firmius intensiuè concedo, firmius appretiatuè nego: verum est quod intensiuè, vt dixi, firmius adhæret intellectus ijs quæ videt, & principijs per se notis, sed non adhæret firmius appretiatuè, quia paratus sum mori propter veritatem Fidei, non autem propter veritatem ullam naturalem.

Ad confirmationem dico id omnino exigì à fideli-bus vt virtualiter & in actu exercito parati sint non negare id omne quod repugnat Fidei, quamvis appareret in ipsis scientijs & primis principijs.

Ad secundam de scientia infusa Christi Responsio est omnino eadem, nam illa Scientia quæ formidinem omnem potentiale excludit, est intensiuè certior, quam cognitione Fidei, quæ illam non excludit sed non est appretiatuè certior cum intellectus para-tus sit ei potius dissentire, quam obiecto Fidei, illa vero ratio non valet pro visione beata quæ habet obiectum æquè certum, sed magis penetratum, atque ita ex parte motiui provit repræsentati & penetrati, visio certior est, quam Fides.

Dices

Dices paratus esse debet omnis qui credit negare omne quod repugnat Fidei, quamvis appareret per visionem beatam, diximus enim enim illum qui credit credere debere super omnia, ergo fides certior eriam est quam visio.

Solutio
tertia du-
bitationis.

Resp. negando anteced. nam ut aliquis credit super omnia non debet credere super omnia, quae sunt vnum cum ratione formalis quam mouetur ad credendum, nam satis est quod credit super omnia, quae ab illa formalis ratione differunt: ratio autem per quam mouetur ad credendum, non est aliquid diuersum ab iis quae mouent ad visionem beatam, cum sit ipsa perfectio increata. Ideo qui credit non debet esse paratus negare id quod appetit per visionem beatam, esset enim in illo actu contradicatio.

Ad tertiam Respondeo actum vnum esse posse veriorem & certiorem alio, vt suppono ex Logica, licet enim veritas formaliter sumpta consistat in indiuisibili, tamen sumpta secundum perfectionem quasi materialis non consistit in indiuisibili, quia potest aliquid esse perfectius verum quam aliud: & quamvis veritas esset indiuisibilis, certitudo tamen non esset indiuisibilis, quia consistit in infallibilitate petita ex parte obiecti, & in adhäsione intellectus, quae potest esse aliquando maior, aliquando minor.

SECTIO IV.

De necessitate actus Fidei diuina. S. Thomas,
quæst. 2. art. 3. & seq.

Triplex
controver-
sia.

Quoniam necessitas alia est medij, alia precepti ut sapè dixi, de vtraque disputant Theologii cum quibus, primò queritur, an Fides aliqua Theologica necessaria sit necessitate medij, secundò quarum rerum Fides sit eo modo necessaria, tertio an sit necessaria necessitate præcepti, & quarum rerum Fides habeat hanc necessitatem.

S. I.

Vtrum Fides necessaria sit necessitate medij.

Necessitas
medij.

Prima du-
bitationis.

Tunc aliquid necessarium est necessitate medij, quādō talus sine illo nequit obtinari, adeo ut nec ignorantia excusat, nec impotencia, aliquando potest aliquid esse necessarium necessitate medij etiam in se ipso, aliquando est necessarium vel in re, vel in voto: difficultas ergo nunc est, vtrum tanta sit necessitas credendi, ut sine supernaturali actu Fidei, nemo adulterus possit vnam recipere gratiam.

Ratio dubitandi est primò, quia baptismus & patenitentia dicuntur esse necessaria necessitate medij vel in re, vel in voto, ergo similiter necessitas Fidei est vel in re, vel in voto. Videtur enim par ratio, alioquin ille qui haberet ignorantiam invincibilem Fidei non haberet medium salutis, sicut dici solet de baptismō, quod enim dicitur illum illuminatum iri à Deo, etiam mislo coelitus Angelo qui doceret mysteria, hoc inquam gratis dicitur, cum nullo exemplo probari possit; neque determinatur quanto tempore seruanda esset tota lex naturæ, ut aliquis illuminaretur, quid enim si seruer vna hora, quid si vno die?

Secunda
dubitationis.

Secundo, multa opera bona fiunt ante Fidem, quæ meritoria sunt saltem de congruo, vel certè impenetratoria sunt Fidei, & iustificationis, ergo Fides non est necessaria; probo antecedens, nam ante Fidem habetur voluntas credendi, quæ meritoria est Fidei: Deinde ille qui Deum orat, & postulat ab eo lumen Fidei non frustra orat, neque inutilia sunt opera bona facta ante Fidem, nam & Daniel consulēbat Nabuchodonosori elemosinas: dicitur etiam Deus exaudiuit orationes & elemosinas Cornelij factas ante Fidem; quia scilicet illa opera quamvis ex defectu supernaturalitatis habere non possint æqualitatē cum præmio, habent tamen proportionem quandam

Tom. I.

congruitatis, si animalius indigenti omnia sua bona tribuat, merebitur saltē de congruo vocari ad Fidē, vel certè virtus impenetrandi negari non poterit tali operi.

Tertiò, potest homo iustificari etiam antequam habeat Fidē per actus amoris Dei, & aliarum virtutum, Tertia du-
bitatio.

si potest etiam supernaturaliter Deum cognoscere, vel etiam honestatem virtutum independenter à Fide: posse autem cognoscere probatur, quia si ante Fidem cognosci potest supernaturalitas actus Fidei, positis motiis credendi, quare similiter posita cognitione creaturarum non poterit intellectus eleuari supernaturaliter ad cognitionem supernaturalē Dei, & honestatis aliarum virtutū: Deinde alioqui non diceret scriptura inexcusabiles esse illos qui Deum ex creaturis cognoscentes illum ut Deum non glorificant: frustra diceret Apostolus, *Gentes que legem non habent facere naturaliter ea que sunt legi testimonium illis reddente conscientia ipsorum.* Deinde si cognitio Fidei est ad bonum quodlibet opus necessaria, sequitur paucos esse qui operentur meritorie, vix enim illus dans elemosinam aut orans cogitat de reuelatione Dei sine qua cognitio nullus est actus Fidei.

Dico primò, Fidem supernaturalē & propriam ita esse necessariam, necessitate medij ad iustificationem, & salutem ut sine interno aliquo eius actu, Conclusio.

nemo iustificari vnam aut saluari possit. Ita communiter Theologi omnes docent, quibus immēritò dissentunt Vega & Sotus: Rimalda vñ dīp. 20. & 63. singularem quandam & nouam commentus est sententiam, quae negat Fidem strictè sumptam cuius motuum est reuelatio, esse necessariam, sed sufficere Fidem latè sumptam quae sit cognitio hausta ex creaturis.

Ratio autem priunum petitur ex scripturis, quia sic pronunciatum est ab Apostolo Hebreor. 11. Si ne Fide, inquit, impossibile est placere Deo, redditque rationem, accidentem enim ad Deum oportet credere quia est. Rom. 1. *Iustus ex Fide vivit:* Et ante Apostolum edixerat ipse Christus Marci 14. *Qui non crediderit condemnabitur.*

Secundò, idem traditur in Conciliis, Arausiano secundo, Mileuitano, & præsentim in Tridentino, *Jeff. 6. cap. 6.* vbi citatur iste Apostoli locus, & c. 7. dicitur *baptismum esse sacramentum Fidei, sine qua nemini contigit vnam iustificatio:* & c. 8. dicitur *Fidem, esse initium salutis, & fundamentum & radix totius iustificationis sine qua impossibile est placere Deo, & ad filiorum eius consortium peruenire.*

Tertiò idem sapissime Patres asserunt verbi gratia S. Leo fern. 4. de nativitate, *sine Fide impossibile est placere Deo, & nihil sine illa, sanctum, nihil castum est, nihil viuum, iustus enim ex Fide vivit, quam qui Diabolo decipiente perdiderit, viuens mortuus est, quia sicut per Fidem iustitia, ita etiam per Fidem veram, vita obtinetur aeterna, dicente Domino, salvatore hac est vita eterna ut cognoscant te verum Deum.*

Dénique optima est ratio S. Thomæ art. 3. quia salus hominis consistit in præcipua perfectione supernaturali quam participat à Deo, id est in visio- ne beata, nam perfectio naturæ, quæ alteri subordinatur superiori, non continetur solum proprio eius motu, sed motu etiam quem participat à natura superiori, sicut perfectio cœlorum superiорum consistit in motu quem habent ex primo mobili. Sed ad salutem peruenire non valet homo nisi eum ipsum audiat supernaturaliter docētem & ei credat, vnde dicitur Ioan. 6. *Omnis qui audierit à patre & didicit, venit.* Quia scilicet non possumus supernaturaliter ad Deum possidendum disponi, nisi per cognitionem supernaturalē, quae in via non est nisi Fides, quam solam Deus voluit esse salutis initium, radicem, & fundamentum ut dixi ex Tridentino.

Prima ra-
tio ex cri-
prias.

Secunda ex
Conciliis.

Tertia ex
Patribus.

Ratio
Thomæ.

FFFF 2 Ad

Solutio
prima du-
bitationis.

Ad primam Respondeo Fidem non esse necessariam necessitate medij, eo modo quo necessarius est Baptismus.

Solutio.

Ratio est, quia Scriptura promittit salutem alicui actu qui est votum baptismi & pœnitentiae, non promittit autem salutem vlli actu qui sit votum Fidei, vnde sufficit Baptismus in voto, non sufficit Fides in voto. Deinde votum illud Fidei deberet esse aliqua cognitio supernaturalis, que ante Fidem nulla omnino est. Nemo potest habere ignorantiam inuicibilem Fidei usque ad mortem, vt dixi olim ex communis sententia Theologorum, & ex pluribus historijs quarum pleni sunt annales. Quanto verò tempore seruare debeat aliquis totam legem vt à Deo illuminetur, solius est Dei determinare, hoc certum est inter omnes, quod nemo tota vita seruat totam legem, quin accipiat à Deo Fidem.

Ad secundam Respondeo quod ante Fidem nullum omnino esse potest opus etiam congruè meritorium, vel iustificationis vel ipsius Fidei. Nam tametsi Valsques *disputatione 189. numero 136. & disputatione 190. numero 132.* existimet quod per opera moralia facta ex auxilio gratiae meremur congruè Fidem, contraria tamen sententia communior est & verior, vt probauit olim, quia semper Concilia & Augustinus asserunt contra Semipelagianos gratiam ad credendum dari omnino gratis vt eruditus probat Suarez *tib. 1. de gratia cap. 17.* Quod autem opera naturalia concedantur à Deo ante Fidem per quæ mereamur ipsum Fidem, propositus absurdum est ex eo quod opera naturalia nullam habeant proportionem cum Fidei supernaturali.

Ad probationem fateor voluntatem credendi esse posse congruè meritoriam Fidei, quia supernaturalis est, facitque cum ipsa Fide unum actum virtutis meritorium. Ille qui petit à Deo lumen Fidei, & bene operatur non frustra orat, nec frustra bene operatur, quia quamvis non mereatur Fidem aut salutem, remouet tamen impedimenta omnia Fidei, & Iustitiae, quibus remotis Deus infallibiliter dat gratiam ad Fidem. Et ita explicari possunt quæ dicuntur de Nabuchodonosore ac Cornelio.

Ad tertiam Respondeo non posse in nobis dari adhuc in via cognitionem ullam supernaturalem quæ vel non sit dependens à Fide, vel moraliter non faciat unum cum Fide, idque constare omnino ex Concilijs & Scripturis. Cognitio practica antecedens voluntatem credendi supernaturalis est & facit unum cum Fide. Deus ergo nunquam infundit supernaturale lumen ad cognoscendam honestatem supernaturalem virtutum ante Fidem, sed tantum ad cognoscendam honestatem supernaturalem ipsius Fidei. Merito dicit Scriptura illos esse inexcusabiles, qui Deum ex creaturis cognoscentes idola tamen adorauerunt quod naturaliter cognoscitur esse malum. Dicitur etiam in Scriptura, *Gentes qua legem scriptam non habent faciunt tamen naturaliter, sed adiuti gratia Dei, ea que legis sunt.* Ibi autem Apostolus loquitur tum de Gentibus ad Fidem conuersis in quibus opera sunt supernaturalia tum de alijs nondum conuersis in quibus nulla sunt opera nisi pure naturalia. Rustici habent plurima sèpè opera bona, in quibus non est necessaria explicita consideratio reuelationis.

§. II.

*Quorum Mysteriorum Fides necessaria sit
necessitate medij.*

Dixi neminem saluum esse unquam posse sine Fide aliorum Mysteriorum, sed difficultas est quænam sint illa mysteria, quæ scire ac credere necesse sit eo modo: conuenit autem omnium doctrinæ sententia quod fides de Deo summe bono, summè perfœcta, sit simpliciter necessaria; quod nimis unus existat supremus omnium creator & Dominus infinitè potens & sanctus, pronunciante Apostolo, *Quod accedenter ad Deum oportet credere quia est.*

Difficultas itaque tantum esse potest utrum explicata etiam Fides de Deo Trino, de Deo remuneratore, & de Verbo Incarnato sit similius necessaria: Dicitur explicitè aliquid credi quando in particulari creditur, dicitur implicitè credi quando creditur aliquid uniusfæcilius quo mysterium illud continetur tanquam propositio particularis.

Ratio dubitandi primò est, quia si absque cognitione Dei remuneratoris, Trini, & Incarnati potest homo diligere Deum supernaturaliter & super omnia, potest etiam ex illa Fide iustificari, & saluari: potest autem ex Fide supernaturali in Deum summe bonum, quilibet erumpere in actum amoris perfectissimum, ergo potest saluari & iustificari ex illa Fide sola.

Secundò, Fides in Deum remuneratorem, in Deum Trinum & Incarnatum, neque necessaria est ad primam Iustificationem, neque ad secundam, ergo illa non est ullo modo necessaria necessitate medij. De prima Iustificatione res est aperta quia Fides ex sola Dei consideratione, vel etiam ex pœnis inferni, vel ex honestate virtutis mouere potest saltem ad attritionem quæ cum Sacramento iustificat si autem ad primam iustificationem Fides illa sufficit, certè sufficit etiam ad secundam, cur? enim non possum perseuerare postquam sum iustificatus?

Tertiò, nec ex rei natura, nec ex Dei decreto necessaria est Fides illa triplex, sed sufficit Fides in Deum unum ut eliciatur actus amoris: de rei natura iam probatum est, de Dei decreto facilè probatur, quia possunt Scripturæ omnes explicari de Fide implicita Christi præfertim & Trinitatis, vel de necessitate sola præcepti.

Dico secundò, Fidem explicitam de Deo ut remuneratorem fuisse omni tempore medium salutis necessarium: esse autem probabilius quod post Christi aduentum eodem modo necessaria est Fides explicita Mysteriorū Trinitatis & Incarnationis, quamvis ante aduentum Christi explicita tantum Fides sufficeret.

Prima pars, de necessitate credendi Deum remuneratorem ab omnibus Theologis admittitur pronunciante clarissimè Apostolo, *Accedenter ad Deum oportet credere quia est & quia bonorum remunerator est,* vnde concludunt Doctores voluntatem hanc Dei esse constantissimam, quod nullus primò iustificetur sine cognitione illa prouidentiae, quæ omnibus præmis promittat æterni, si velint saluari, & pœnas habeat paratas ijs qui carni & desiderijs adhaerint.

Præter hanc Dei voluntatem, volunt etiam aliqui, quod ex rei natura necessitas illa probari potest, quia inquiunt, Deus cognosci nequit supernaturaliter, nisi cognoscatur vi finis, quæ ratio est aperte falsa. Probat de Lugo *disputatione 12. sectione 5.* quia priusquam perfecto benevolentia amore Deus amatur, debet amari amore concupiscentiae, qui sit quasi

Status
dubitatio-
nis.

Prima
dubitatio-

Secunda.

Tertia.

Conclusio.

Fides Dei
remunerato-
ris.

quasi tyrocinium ad amorem qui iustificat : sed hoc non satis videtur probari esse generaliter necessarium , quamvis satis videatur conueniens hominum infirmitati , qui ab amore sui facilius progreduntur ad amorem Dei.

Fidei Trinitatis & Incarnationis.

Seconda pars , de Fide Trinitatis & Incarnationis negatur à Suare *disputatione 12. sectione 4.* Turriano *disputatione 27. dub. 4.* De Lugo *disputatione 12. sectione 4.* Hurtado *disputatione 44.* Sed probabilius tamen asseritur à Sanches *libro 2. moralis operis cap. 2. Valentia quest. 2. puncto 4.* Granado *t. 10. disputatione 2. sect. 2.*

Ratio est , quia non minus aperte Scriptura mysterij illius utriusque necessitatem proponit quam fidem Dei remunerationis. Apostolus ad Galatas 2. *Scientes quod non iustificatur homo ex operibus legis nisi per fidem Iesu Christi.* Et cap. 3. *Conclusit Scriptura omnia sub peccato , ut promissio ex Fide Iesu Christi datur credentibus :* cap. 3. ad Romanos. *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi , in omnes & super omnes qui credunt in eum : quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ;* 1. ad Corinthios 3. *Fundamentum aliud nemo potest ponere , preter illud quod iam possumus est : Aetorum 4.* Non est aliud nomen sub celo in quos nos oporteat saluos fieri : Denique Iannae 17. *Hac est vita eterna , ut cognoscant te verum Deum , & quem misisti Iesum Christum , & sine dubio de Fide in ipsum Christum , Christus ipse loquitur Marci 16. Qui non crediderit condemnabitur.* Quibus ex locis pro certo concluditur quod nemini Deus inquam primam tribuit salutem , nisi qui explicitè nouit eum , qui totius author est vita , quia vero explicata in Christum Fides sine cognitione Trinitatis habeti nequit propterea quod de mysterio uno dicitur , eodem modo asseri debet de altero.

Argumenta itaque in contrarium probant tantum , quod ex rei natura non est necesse cognoscere tria Fidei mysteria , sed non probant quod ex Dei decreto non opus est credere illa saltem ut homo in gratia decedat. Fateor enim quod ex Fide in Deum summè bonum , potest homo erumpere in actum amoris , & ex illo iustificari , sed nego illum ita posse perseverare in gratia usque in finem vitæ sine cognitione Dei trini , remuneratoris , & incarnati , alioqui etiam sine via Dei cognitione homo adactus mori posset in gratia si primò per baptismum esset iustificatus.

§. III.

An (et) quarum rerum Fides sit necessaria necessitate præcepti.

Nihil hic video difficile aut longiori dignum examine , necessarium videlicet dicitur necessitate præcepti , omne illud quod sine peccato non omittitur ab eo qui scit & potest non omittere : præceptum vero alicuius virtutis obligat aliquando per se ac directè , quando ratione sui obligat , non autem ut impleatur præceptum alicuius alterius virtutis , aliquando per accidens obligat & indirectè , quando propter aliam virtutem obligat.

Conclusio.

Dico tertio , dari verum præceptum diuinum obligans omnes ad internum actum Fidei , aliquando per se directè , aliquando indirectè tantum , & per accidens tunc primum obligans quando proponuntur sufficienter Fidei articuli.

Prima pars , asserens existentiam præcepti diuinum obligantis ad Fidei actum internum sequitur ex præcedenti , quia nihil esse potest medium necessarium

salutis quod non sit præceptum. Addo quod cultus ille debetur primæ veritati aliiquid dicenti ut ei creditur , vnde præceptum illud iuris est etiam diuini naturalis aliquo modo , quia naturaliter cultus ille debetur Deo loquenti , quamvis præceptum credendi sit nihilominus supernaturale obiectuè vt latè disputant Suates *disputatione 13. sect. primâ* , de Lugo ibidem.

Seconda pars , asserit præceptum illud directè aliquando ac per se obligare ut videtur probare allata ratio , tempus autem quo directè obligat Fides , duplex assignari solet , alterum est cum primum Fides sufficienter proponitur , ita ut tunc sine mora quæ prudentum iudicio existimetur notabilis , credere incipiat is cui Fides sufficienter proponitur , quia ultra differre , grauis est irrecutentia contra primam veritatem: alterum est tempus cum grauis aliqua tentatio urget contra fidem , tunc enim ut supereretur tentatio , debent eliciti actus Fidei.

Tertia pars , asserit obligationem etiam per accidens , id est ratione alicuius alterius præcepti , quod per accidens seruari nequeat sine actu Fidei : estque perspicua , quia quisquis tenetur assequi aliquem finem , tenetur etiam assumere media sine quibus obtineri non potest talis finis , aliquando autem nisi elicatur actus Fidei , alia præcepta nequeunt seruari : v.gr. si obligatio confiteri , si elicere actum Spei aut Charitatis , necesse semper est ut actum Fidei elicias. Vrget aliquando tentatio ita grauis , ut sine actu Fidei non valas illam vincere. Denique in mortis articulo Fides obligat solum indirectè.

De articulis Fidei quos ex præcepto scire ac credere quilibet tenetur , leuis controvèrsia est , comuniter dicitur articulos esse quatuordecim quos tenemur discere , septem pertinentes ad Deum , Vnum , trinum Creatorem , Iustificatorem , Glorificatorem : Septem ad Deum hominem , conceptum de Spiritu Sancto , natum ex Virgine , Crucifixum , descendenter ad Inferos , Resurgentem , Ascendentem ad cœlos , Venturum ad Iudicium. Alij malunt hanc legem obligare potius ad sciendos duodecim articulos symboli , tametsi non audeant id asserere de Christi descensu ad inferos , & de sanctorum communione , id est communicatione bonorum aliquorum spiritualium , est autem probabilius quod illud Ecclesiasticum potius præceptum est quam diuinum.

Addunt Doctores necessariò etiam debere sciri Sacra menta singula , Decalogum , Ecclesie Præcepta , deinde ostendunt obligari etiam præterea doctiores alia cognoscere plura , & credere , sed haec obligationes non directè oriuntur ex ipsa Fide , sed ex alijs quæ sine maiori rerum Fidei notitia obtineri non possunt:

§. IV.

Reliquæ proprietates actus Fidei.

Præter quatuor illas hactenus enumératas , quatuor etiam aliæ possunt tribui proprietates actui veræ Fidei , est enim honestus , est meritorius , fundatum est meriti omnis & perfectionis , efficit præsternit in nobis timorem & puritatem.

Actus Fidei est honestus.

Primo enim honestas saltem obiectua semper conuenit actui Fidei , quia recta ratio exigit ut primæ veritati assentiam etiam si obscurè loquatur. Quia vero actus ille Fidei à pia voluntate impetratur , honestus est etiam formaliter , per denominationem ab illo actu cui semper est annexus.

Secundo , semper aliquo modo est meritorius , nam in peccatoribus meretur congruè sed mediately tantum gloriam , quatenus meretur auxilia ad conuersationem ,

FFFF 3 nem.

598 Disp.II. De Fide. Quæst. IV. Sect.II.

nem, in hominibus autem iustis quomodo meritorius sit condignè alijs probatum est.

Tertiò, est fundamentum totius meriti & radix æternæ vitæ, vt eam appellat *Cyrillus lib. 2. in Ioannem cap. 2.* Quia scilicet fine luce illa Fidei cæxa & imbellis est voluntas ad omnes actus supernaturales, cum illius solius sit proponere motiva supernaturalia quibus voluntas acceditur ad actus virtutum superantes naturam: quod tradit mirabiliter *Apostolus Hebreorum 11.* Vbi describuntur Fidei victoriae omnibus saculis per sanctos relatæ. Differunt eleganter de hoc argumento *Augustinus serm. 10. de verbis Apostoli*, *Cyrillus*, *Hierosolymitanus Catechesi 5.* vbi ostendit quod illa sit oculus conscientiam illuminans & intelligentiam efficiens.

Quarto, Fides ita omnes in nobis efficit virtutes, vt ex duæ tamen maximè propriè orientur timor & puritas cordis: ita probat *S.Thomas quæst. 7.*

Primo ex Scriptura quia dicitur in Epistola Iacobi cap. 2. *Demones credunt & contremiscunt*, si enim Fides illa imperfecta, quæ in dæmonibus est, causare potest timorem quanto magis caufabit illum Fides supernaturalis, proponens grauitatem peccati, & maiestatem infinitam Dei, effectus igitur proprius Fidei est timor triplex seruialis, filialis, reverentialis, dum ingerit menti, Dei iustitiam, Dei bonitatem, Dei magnitudinem.

Secundò, de puritate cordis, quæ hominem ab omni etiam leui macula peccati liberat, dicitur Actuum 15. *Fide purificans corda eorum*, quia scilicet Fides tenebras expellit intellectus sine quibus non est peccatum, & est initium Charitatis in Deum per quam delentur peccata. Rationem denique optimam reddit Lorca quia per fidem tota caulfatur perfectio, eius autem initium est timor, finis autem est puritas cordis quæ non est nisi vnio cum Deo summe sancto, sicut enim vnio & mixtio cum rebus inferioribus, facit impuritatem & maculam etiam in corporibus, sic vnio cum rebus superioribus & maximè cum Deo est summa puritas, & sanctitas.

QVÆSTIO IV.

De Actu Externo & confessione Fidei.

Actus sensibilis, quo significatur externa Fides appellatur actus externus & confessio Fidei, de quo actu tria breuissimè dici posse video, primò utrum pertinet ad virtutem Fidei, secundò quale sit præceptum tūm affirmatiuum profidit fidem, tūm negatiuum, non negandi fidem, tertio an & quomodo liceat profiteri alienam sanctam.

SECTIO I.

Vtrum confessio Externa Fidei sit proprius actus virtutis Fidei.

S. Thomas, quæst. 3.

Ratio dubitandi est primò, quia non potest actus Fidei externus pertinere ad eandem Fidei virtutem si non imperatur ex eodem motu, sed non imperatur ex eodem motu, nam obiectum actus interni est mysterium reuelatum, & diuina reuelatio, obiectum vero actus externi est motus labiorum, ergo actus ille externus non pertinet ad eandem virtutem Fidei.

Secundo, in alijs virtutibus verba externa non sunt actus ciuidem virtutis cum actu quem significant, si

enim dicas te nolle inebriari loquutio illa non est actus sobrietatis, & si dicas te restituere velle alienum loquutio illa non est actus iustitiae.

Tertiò, per solam externam Fidei negationem sine interna non amittitur habitus Fidei, neque censura incurrit Ecclesiastica, ergo illud non est peccatum contra fidem, ergo externa illa confessio non est actus ciuidem habitus Fidei.

Dicendum tamen est confessionem externam Fidei esse verum actum virtutis Fidei, non elicium sed imperatur a pia voluntate credendi. Ita docent Theologi omnes cum S.Thoma art. 1. Sed in explicanda ratione propria non conueniunt, quia cum Fides actus sit intellectus, non imperat actus exterius.

Ratio tamen S.Thoma optima est, quia scilicet actus externus Fidei potest imperari ab illa eadem pia voluntate, per quam imperatur actus internus Fidei, si potest habere idem motiuū, honestatem videlicet agnoscendi & testificandi supremam Dei veritatem, quod sit vel credendo ea quæ dicit, vel testificando exterius te illa credere, vel quod eodem recidit, exhibere Deo cultum illi debitum ob supremam veritatem, qui cultus siue sit internus, siue sit externus eandem semper spectat Dei veritatem, siue eadē religio exhibet Deo cultum internum & externum propter infinitam eius excellentiam.

Altera ratio est, quia exterior loquutio est imago & representatio verbi mentis, ergo potest illa loquutio amari tanquam imago actus interni, & ita voluntas propter hoc motiuū amans illam loquutionem mouetur ex eadem honestate Fidei, sicut Charitate amantur etiam imagines Dei.

Ad primam Resp. eandem esse honestatem in actu externo Fidei, quæ in interno reperitur, est enim motiuū utriusque testificatio diuinæ veritatis, & cultus ei debitus. Fateor obiectum Fidei esse diuersum ab obiecto istius externi actus, sed affero tamen posse utrumque illum actum, & utrumque obiectum, amari à voluntate propter eundem finem, quatenus scilicet uterque actus testificatio, est primæ veritatis, & cultus ei exhibitus: ideoque idem omnino habitus voluntatis qui præcipit internum Fidei actum, potest etiam præcipere actum externum.

Ad secund. Resp. concedendo quod verba quibus significamus actum internum iustitiae, & temperantie aut aliarum virtutum, per se loquendo non sunt actus illarum virtutum quarum actus significant, quia non eundem habent finem & idem motiuū: verba enim quæ significant actum iustitiae, non ponunt qualitatem cum iure alterius. At vero verba quæ significant actum internum Fidei, sunt cultus externus debitus primæ veritati reuelanti, atque adeo possunt amari ex eodem motiuo, & ad eandem virtutem spectare, quod si verba quæ significant actum iustitiae amarentur tanquam imagines interni actus iustitiae, possent etiam ad eandem virtutem reuocari.

Ad tertiam Resp. habitum Fidei ex natura rei debe-re petire, quando Fides negatur etiam tantum exteriū, sed ex Dei tamen dispensatione manet, sicut non destruitur per quolibet peccatum mortale: pender autem ex Ecclesiæ voluntate quod qui seruans interius fidem, negat illam tantum exteriū non incurrit censuras. Vnde concludo quod externa signa tunc tantum sunt actus Fidei quando ita exhibentur ut testificantur vera esse, quæ Deus dixit, & illa eadem tunc tantum sunt signa & peccata infidelitatis, quando ita exhibentur ut testificantur illa non esse vera quæ tamen proponuntur sufficienter ut à Deo dicta. Qui declarat alteri suam haresim consilij tantum pendi gratia, non peccat villo modo contra fidem.

SECTIO